

Załącznik nr 1

Dokumentacja praktyk studenckich

**Poprzez praktykę do profesjonalizmu.
Przygotowanie do zawodu nauczyciela**

Załącznik nr 1

Dokumentacja praktyk studenckich

Poprzez praktykę do profesjonalizmu.
Przygotowanie do zawodu nauczyciela

KONCEPCJA KSZTALCENIA PRAKTYCZNEGO

przyjęta na kierunku pedagogika na specjalnościach:

edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne

edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego

edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z psychomotoryką

realizowana była w latach 2011-2014 w ramach projektu:

„Poprzez praktykę do profesjonalizmu - nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja”

Współautorzy koncepcji:

prof. DSW dr hab. Joanna Kruk-Lasocka

prof. DSW dr hab. Mirosława Nowak-Dziemianowicz

dr Urszula Dzikiewicz-Gazda

dr Katarzyna Gawlicz

dr Elżbieta Kalinowska

dr Joanna Minta

dr Teresa Neckar-Ilnicka

dr Zofia Sujak-Kaluszyńska

mgr Iwona Hęcka

mgr Anna Jaros-Kaleta

mgr Barbara Muszyńska

mgr Elżbieta Zielińska

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPOJNOŚCI

Dolnośląska Szkoła Wyższa

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja stanowi własność Dolnośląskiej Szkoły Wyższej
i jest udostępniana na licencji
Creative Commons Uznanie autorstwa 3.0 Polska
<http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/>

Wrocław 2014

Dolnośląska Szkoła Wyższa
ul. Wagonowa 9, 53-609 Wrocław
www.dsw.edu.pl

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Publikacja bezpłatna

Spis treści

Wprowadzenie	7
DOKUMENTACJA PRAKTYK STUDENCKICH	
Kierunek: <i>pedagogika</i>	
Specjalność: <i>edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne</i>	9
DOKUMENTACJA PRAKTYK STUDENCKICH	
Kierunek: <i>pedagogika</i>	
Specjalność: <i>edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z psychomotoryką</i>	54
DOKUMENTACJA PRAKTYK STUDENCKICH	
Kierunek: <i>pedagogika</i>	
Specjalność: <i>edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego</i>	101
PROPOZYCJE ARKUSZY OBSERWACJI	151
1. ARKUSZE OBSERWACJI DLA NAUCZYCIELA	152
2. ARKUSZ SAMOBSERWACJI DLA STUDENTKI/STUDENTA.	161

Wprowadzenie

W toku projektowania nowej koncepcji kształcenia praktycznego na specjalnościach kierunku pedagogika, przygotowujących kandydatów do pracy w roli nauczyciela edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, wypracowano szereg instrumentów możliwych do wykorzystania podczas realizacji poszczególnych praktyk studenckich. Warto zaznaczyć, że programy studiów, które w kolejnych latach objęte były działaniami projektu, ulegały przekształceniom, przede wszystkim ze względu na konieczność dostosowania ich do wytycznych Krajowych Ram Kwalifikacji, ale także w odpowiedzi na zmieniające się oczekiwania edukacyjnego rynku pracy. Pragnąc pokazać specyfikę prezentowanej koncepcji, jako ilustrację tej idei, prezentujemy materiały - programy, regulaminy praktyk, instrukcje ich realizacji, opracowane dla kierunku *pedagogika*, wybierając trzy spośród wszystkich objętych projektem specjalności, tj.: specjalność *edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne*, specjalność *edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego* oraz *edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z psychomotoryką*. Wybrane specjalności w pełni reprezentują wypracowaną koncepcję kształcenia praktycznego, a jednocześnie dobrze odpowiadają na zmieniające się potrzeby społeczne.

Program kształcenia, a szczególnie program praktyk na specjalności *edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne*, umożliwiając zdobycie nowoczesnej wiedzy oraz umiejętności i kompetencji przydatnych do pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym, przygotowuje do wspomagania rozwoju dzieci oraz stwarzania

im okazji do poznawania przez nie w sposób aktywny i twórczy siebie i świata.

Nauczanie języka angielskiego stało się już statym elementem kształcenia na pierwszym etapie edukacyjnym, a wraz z tegoroczną nowelizacją podstawy programowej wychowania przedszkolnego, jednym z jego celów czyniącej przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem nowożytnym - także na poziomie przedszkola. Co ważne, uwzględniając założenia specjalności *edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego*, doświadczenia zdobyte w trakcie trwania projektu, a także doświadczenia płynące z praktyk realizowanych na Wydziale Nauk Pedagogicznych DSW, rekomendujemy, aby na tej specjalności liczba godzin przeznaczonych na praktyki wyniosła nie 180, ale 200, a jedna z praktyk w całości była poświęcona nauczaniu języka angielskiego. Nauczanie języka obcego wymaga specyficznych umiejętności, dlatego istotne wydaje się zaplanowanie praktyki, która na ich zdobywaniu i rozwijaniu będzie skoncentrowana. Dzięki takiemu przygotowaniu studentki i studenci będą lepiej przygotowani do skutecznego wspierania dzieci w tym obszarze.

Założeniem specjalności *edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z psychomotoryką* jest z kolei umożliwienie osobom studiującym zdobycie wiedzy i umiejętności potrzebnych do rozpoznawania i wspomagania dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, coraz częściej obecnych w ogólnodostępnych szkołach i przedszkolach, wykorzystując przy tym koncepcje psychomotoryczne.

DOKUMENTACJA PRAKTYK STUDENCKICH

Kierunek: *pedagogika*

Specjalność: *edukacja wczesnoszkolna
i wychowanie przedszkolne*

1. Program praktyk pedagogicznych
2. Regulamin organizacyjny praktyk
3. Instrukcje do praktyk
  - 3.1. Praktyka obserwacyjna w semestrze II
  - 3.2. Praktyka obserwacyjna w semestrze III
  - 3.3. Praktyka obserwacyjno-asystencka w semestrze IV
  - 3.4. Praktyka obserwacyjna w semestrze V
  - 3.5. Praktyka dyplomowa w semestrze VI

1. PROGRAM PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne

1. Cele praktyk

- umożliwienie zastosowania w praktyce wiedzy i umiejętności zdobywanych podczas zajęć na uczelni,
- praktyczne przygotowanie studentek/studentów do podjęcia pracy w charakterze nauczycielki/nauczyciela przedszkola oraz edukacji wczesnoszkolnej,
- uwrażliwienie studentek/studentów na dostrzeganie trudności rozwojowych dzieci w wieku przedszkolnym w świetle koncepcji edukacji włączającej.

2. Czas trwania praktyk i miejsce ich odbywania

Studentki/studenci specjalności *Edukacja przedszkolna i wychowanie przedszkolne* odbywają praktyki w wymiarze 180 godzin lekcyjnych według następującego planu:

I rok

Semestr II 30 godzin - przedszkole

II rok

Semestr III 30 godzin - szkoła, klasa II lub III

Semestr IV 40 godzin - przedszkole

III rok

Semestr V 40 godzin - od 1 września - klasa I

Semestr VI 40 godzin - szkoła, klasa do wyboru, lub 20 godzin - szkoła, klasa do wyboru oraz 20 godzin - oddział przedszkolny w szkole podstawowej lub grupa odbywająca obowiązkowe przygotowanie do szkoły w przedszkolu

3. Zadania studentki/studenta podczas praktyki:

- poznanie charakteru, struktury organizacyjnej, zadań i zasad funkcjonowania placówki, w której praktyka jest odbywana (np. zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem rady rodziców, regulaminem rady pedagogicznej, kodeksem ucznia, wewnątrzszkolnym systemem oceniania itp.);
- zapoznanie się z zakresem czynności wykonywanych przez pracowników zatrudnionych w danej placówce (nauczycieli, personelu pomocniczego, pedagoga, dyrektora itp.), stosowanymi przez nich metodami, formami i narzędziami pracy (np. poprzez obserwowanie prowadzonych przez opiekuna praktyki zajęć, zapoznanie się z programami nauczania/wychowania i podręcznikami, zeszytami ćwiczeń i kartami pracy, pomoc w przygotowaniu pomocy dydaktycznych);
- obserwacja zajęć i aktywny udział w różnego rodzaju działaniach podejmowanych stale bądź okazjonalnie przez nauczycieli (np. obserwacja całego dnia aktywności dzieci, zajęć programowych i opcjonalnych; próby samodzielnego prowadzenia niektórych elementów zajęć z dziećmi, udział w zebraniach z rodzicami oraz w procesie udzielania pomocy i porad, w przygotowywaniu uroczystości);
- obserwacja zachowań dzieci pod kątem poziomu ich rozwoju, ze zwróceniem szczególnej uwagi na dzieci manifestujące trudności rozwojowe, w tym adaptacyjne do grupy rówieśniczej, w celu rozwinięcia umiejętności przeprowadzania wstępnej diagnozy pedagogicznej na podstawie obserwacji;
- samodzielne prowadzenie różnych zajęć według planów lub projektów przygotowanych uprzednio (w uzgodnieniu z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk). Próby podejmowania indywidualnej pracy z dzieckiem zdolnym, przejawiającym trudności wychowawcze, dydaktyczne - w zależności od potrzeb i zainteresowań studentki/studenta;
- zapoznanie się z dokumentacją prowadzoną przez pracowników przedszkola (dziennik lekcyjny, dziennik zajęć, plany nauczania, plany wychowawcze, arkusze obserwacyjne, karty oceny opisowej).

Opracowano: Zespół ds. kształcenia praktycznego w ramach projektu „Poprzez praktykę do profesjonalizmu - nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Data/aktualizacja: 2011/ 2012, 2014

2. REGULAMIN ORGANIZACYJNY PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne

1. Harmonogram odbywania praktyki

Harmonogram odbywania praktyki studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce, w której odbywa praktykę. Indywidualny harmonogram jest zależny od godzin pracy placówki, możliwości opiekuna praktyki oraz studentki/studenta.

W czasie praktyk odbywanych w II, III i V semestrze studentki/studentki:

- obserwują działania nauczycielek/nauczycieli (opiekunów praktyk) oraz zachowanie się dzieci w szkole i przedszkolu, m.in. podczas zabaw, zajęć, posiłków, wyjścia do ogrodu przedszkolnego i poza teren przedszkola lub szkoły;
- współuczestniczą w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć przez nauczycielki/nauczycieli.

W czasie praktyk odbywanych w IV i VI semestrze studentki/studentki:

- **w pierwszych dniach praktyki:**
  - obserwują działania nauczycielek/nauczycieli (opiekunów praktyk) oraz zachowanie się dzieci w szkole i w przedszkolu, m.in. podczas zabaw, zajęć, posiłków, wyjścia do ogrodu przedszkolnego i poza teren przedszkola lub szkoły;
  - współuczestniczą w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć przez nauczycielki/nauczycieli.
- **w kolejnych dniach praktyki:**
  - prowadzą zajęcia w ramach dnia aktywności edukacyjnej, według samodzielnie przygotowanych planów lub projektów zajęć (uprzednio uzgodnionych i skonsultowanych z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk).

2. Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowuje harmonogram odbywania praktyki,
  - uzyskuje potwierdzenie jej rozpoczęcia i zakończenia (pieczętka placówki i podpis dyrektora oraz opiekuna praktyki w placówce).
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym:
  - opisuje przebieg obserwowanych oraz prowadzonych przez siebie zajęć (dołączając plany zajęć, projekty),
  - zapisuje różnego rodzaju informacje zdobyte podczas odbywania praktyki, a także własne spostrzeżenia i refleksje dotyczące pracy placówki oraz obserwowanych w niej zjawisk.

3. Ocena i zaliczenie praktyk:

- Oceny pracy studentki/studenta podczas odbywania praktyki dokonuje opiekun w placówce, w której praktyka jest odbywana. **Ocena przyjmuje postać krótkiej opinii o pracy studentki/studenta w czasie odbywania praktyki oraz stopnia** wyrażanego liczbą w skali od 2 do 5. Ocenę i opinię opiekun praktyki wpisuje do *Dziennika praktyk* na stronach 2-3 oraz na stronach końcowych.
- Zaliczenia praktyki dokonuje opiekun praktyki z ramienia uczelni na podstawie przedłożonego przez studentkę/studenta *Dziennika praktyk* oraz *Zeszytu praktyk* w terminach zgodnych z organizacją roku akademickiego.

4. Wybór placówki przyjmującej na praktykę

Studentka/student samodzielnie wybiera placówkę, w której będzie odbywała/odbywał praktykę lub - w razie trudności - korzysta z pomocy uczelnianego opiekuna praktyk.

5. Skierowanie na praktykę

Skierowanie na praktykę studentka/student otrzymuje osobiście od uczelnianego opiekuna praktyk. Skierowanie na praktykę z ramienia

uczelnii składa się z dwóch części: część A (dla instytucji) oraz część B (dla uczelni). Część A podpisaną przez uczelnianego opiekuna praktyk studentka/student zostawia w placówce, do której została/został przyjęta/przyjęty na praktykę, natomiast część B (potwierdzenie przyjęcia na praktykę) dostarcza uczelnianemu opiekunowi praktyk w terminach zgodnych z organizacją roku akademickiego.

6. Niezbędne dokumenty

Studentka/student posiada dwie kopie programu, regulaminu praktyk pedagogicznych oraz instrukcji do praktyki realizowanej w danym semestrze. Jedną kopię regulaminu (ważnego przez cały okres trwania studiów) oraz programu i instrukcji do praktyki pozostawia do użytku własnego, pozostałe przedstawia dyrekcji placówki, do której zgłasza się na praktykę. Wśród dokumentów przekazanych opiekunowi praktyk przydzielonemu studentce/studentowi przez dyrekcję powinien znaleźć się arkusz obserwacji: kompetencje nauczycielskie praktykantki/praktykanta.

W ostatnim dniu praktyki studentka/student przedkłada opiekunowi praktyk w placówce, w której odbywa praktykę, *Dziennik praktyk*. Opiekun potwierdza liczbę zrealizowanych godzin (tygodni) oraz treści zawarte w *Dzienniku* pieczętą oraz własnoręcznym podpisem.

Uczelniany opiekun praktyk nie jest zobligowany do potwierdzenia oceny wystawionej przez opiekuna praktyk w placówce, w której studentka/student odbywała/odbywał praktykę.

Opracowano: Zespół ds. kształcenia praktycznego w ramach projektu „Poprzez praktykę do profesjonalizmu - nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Data/aktualizacja: 2011/ 2012, 2014

3. INSTRUKCJE DO PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH

3.1. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNEJ W PRZEDSZKOLU - SEMESTR II

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne

Rok studiów I, semestr 2

Czas trwania praktyki: 30 godzin lekcyjnych

Pierwsza praktyka studencka jest okazją do przyjrzenia się codzienności przedszkolnej z perspektywy obserwatora. Warto z tej okazji skorzystać i rejestrować swoje doświadczenia i przeżycia z pierwszych dni pobytu w przedszkolu. Będą cennym materiałem do refleksji pedagogicznej i osobistej w dalszym toku kształcenia. Praktyka obserwacyjna stwarza również możliwość dostrzeżenia problemów, które mogą stać się inspiracją do późniejszego podjęcia badań w celu przygotowania pracy dyplomowej.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 30 godzin lekcyjnych. Wymagane 30 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi na praktykę codziennie na cztery godziny przez 5 kolejnych dni bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Należy starać się przychodzić o różnych porach. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce. Studentka/student realizuje praktykę w jednej, dowolnej grupie.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadania	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	24 godziny	Obserwacja czynności nauczycieli oraz dzieci w ciągu dnia aktywności, obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz spontaniczne włączanie się do niektórych elementów zajęć
2	3 godziny	Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców oraz inną dokumentacją regulującą pracę placówki. Zapoznanie się programem wychowania przedszkolnego oraz inną dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci)
3	3 godziny	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk: planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

Obserwacja czynności nauczycieli oraz dzieci w ciągu dnia aktywności. **W czasie trwania praktyki należy przynajmniej raz rozpocząć praktykę o godzinie otwarcia placówki (obserwacja schodzenia się dzieci) oraz przynajmniej raz zakończyć praktykę w chwili zamknięcia placówki (obserwacja rozchodzenia się dzieci).** W toku obserwacji należy unikać postawy oceniającej, a starać się poznawać i rozumieć obserwowane zdarzenia. W trakcie obserwacji działań nauczycielki/nauczyciela w centrum zainteresowania studentki/studenta powinna/powinien się znaleźć nauczycielka/nauczyciel i jej/jego działania podczas dnia aktywności. Analizując postępowanie nauczycielki/nauczyciela można skonfrontować wyniki dokonywanych obserwacji z postulatami pedagogicznymi i własnym doświadczeniem w roli przedszkolaka. Można też dokonać myślowego eksperymentu i spróbować wczuć się w rolę dziecka i odnotować swoje przeżycia.

Studentka/student przeprowadza obserwację:

- schodzenia się dzieci do przedszkola,
- wykonywania przez dzieci czynności samoobsługowych: ubieranie się, mycie się, spożywanie posiłków,
- wyjścia dzieci na zewnątrz budynku: ubieranie się dzieci, zabawy na powietrzu,
- zabaw dowolnych dzieci: obserwacja zabaw dziewczynek i chłopców, tematyka zabaw, wykorzystane zabawki, czas trwania zabawy, zabawy samotne i grupowe, dostęp do zabawek,
- zabaw zorganizowanych przez nauczycielkę/nauczyciela,
- zajęć z zakresu kształcenia językowego: np. słuchanie przez dzieci bajki, nauka wiersza na pamięć, wypowiedanie się na określony temat - obserwowanie poziomu rozwoju mowy, okresu skupienia uwagi,
- zajęć plastycznych: obserwowanie tworzenia rysunków i innych prac plastycznych (jaka jest tematyka prac podejmowanych samorzutnie, którą ręką dziecko wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci, jakie możliwości wyboru ma dziecko),
- zajęć muzycznych: w miarę możliwości studentka/student uczestniczy w zajęciach muzyczno-ruchowych (rytmika), nauce piosenki, obserwuje poczucie rytmu i melodii u dzieci,
- zajęć ruchowych: obserwowanie różnic indywidualnych w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, zwrócenie uwagi na koordynację ruchów, równowagę,
- odpoczynku dzieci: obserwacja przygotowania do leżakowania, zasypiania, zachowania po przebudzeniu, zachowania nauczycielki/nauczyciela podczas leżakowania,
- rozchodzenia się dzieci do domów,
- pomieszczeń przedszkolnych: studentka/student wykonuje schematyczny rysunek rozkładu sali, w której przebywają dzieci.

Obserwując przebieg zajęć edukacyjnych studentka/student:

- odnotowuje temat zajęć,
- śledzi przebieg obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszytacie praktyk*,

- zwraca uwagę na stosowane przez nauczycielkę/nauczyciela metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne,
- zwraca uwagę na sposoby aktywizowania i dyscyplinowania dzieci przez nauczycielkę/nauczyciela, w tym dyscyplinowane dziewczynek i chłopców (jak często, w jaki sposób i z jakiego powodu są dyscyplinowani chłopcy i dziewczynki) oraz zróżnicowanie poziomu aktywności poszczególnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem płci,
- zwraca uwagę na zachowanie i aktywność dzieci podczas zajęć,
- zwraca uwagę na relacje interpersonalne i „klimat” emocjonalny panujący podczas zajęć,
- zwraca uwagę na sposób oceniania dzieci.

Podjekuje samodzielne działania w obecności nauczycielki/nauczyciela, w tym:

- w razie potrzeby pomaga dzieciom w wykonywaniu czynności samoobsługowych, dbając o to, by ich nie wyręczać,
- rozmawia z dziećmi, czyta im bajki lub opowiadania,
- podejmuje rozmowy z dziećmi, włącza się w ich zabawy,
- dba o bezpieczeństwo dzieci.

Zadanie 2

Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców oraz inną dokumentacją regulującą pracę placówki. Zapoznanie się programem wychowania przedszkolnego, przewodnikami metodycznymi oraz inną dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci).

Przedszkole to również instytucja, której działalność regulują przepisy, regulaminy i programy. Analizując dokumenty przedszkola warto zastanowić się nad granicami swobody nauczyciela i dzieci.

Zadanie 3

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Studentka/student:

- w pierwszym dniu praktyki przedstawia opiekunowi program, regulamin i instrukcję do praktyki oraz ustala harmonogram odbywania praktyki;
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram;
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym studentka/student zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja zadania 1

Studentka/student sporządza notatkę z przebiegu dnia aktywności, która powinna zawierać: opis zachowania dzieci w toku obserwowanych sytuacji, zajęć edukacyjnych oraz działań podejmowanych przez nauczycielkę/nauczyciela i dzieci; opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta; szkic pomieszczeń, w których przebywają dzieci; własne refleksje i odczucia związane z pobytem w przedszkolu.

Opis zajęć edukacyjnych powinien zawierać:

- zapis tematu zajęć,
- opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, formy pracy, pomocy dydaktycznych,
- opis działań nauczycielki/nauczyciela: z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela,

- opis sposobu oceniania dzieci,
- opis aktywności dzieci w toku zajęć,
- charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć.

Dokumentacja zadania 2

Studentka/student zamieszcza notatkę zawierającą informację o programie wychowania przedszkolnego przyjętego do realizacji w placówce i używanych przewodnikach metodycznych, podając nazwiska autorów, tytuły, nazwę wydawnictwa oraz własne uwagi na temat analizowanych materiałów.

Dokumentacja zadania 3

Studentka/student charakteryzuje swoje relacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytach praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.2. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNO-ASYSTENCKIEJ W KLASIE II LUB III

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne

Rok studiów II, semestr 3

Czas trwania praktyki: 30 godzin lekcyjnych

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 30 godzin lekcyjnych. Wymagane 30 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do szkoły codziennie na cztery godziny przez kolejne 5 dni bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczyła/uczestniczył w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadania	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	5 godzin	Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycieli i uczniów w ciągu dnia aktywności. (Studentka/student uczestniczy w całym dniu aktywności.)
2	15 godzin	Obserwowanie zajęć edukacyjnych prowadzonych przez opiekuna praktyk.
3	4 godziny	Uczestniczenie za zgodą nauczycielki/nauczyciela w przygotowaniu i realizacji wybranych elementów zajęć, wycieczek klasowych lub uroczystościach klasowych i szkolnych.
4	2 godziny	Uczestniczenie w roli obserwatora w organizowanym przez nauczycielkę/nauczyciela spotkaniu z rodzicami lub Radzie Pedagogicznej.

5	1 godzina	Zapoznanie się ze statutem szkoły, wewnątrzszkolnym systemem oceniania, programem wychowawczym i programem profilaktyki.
6	1 godzina	Zapoznanie się z programem nauczania w klasach I-III i wykazem podręczników przyjętych do realizacji w klasach I-III.
7	2 godziny	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycielki/nauczyciela i uczennic/uczniów w ciągu dnia aktywności.

Podczas dnia aktywności studentka/student:

- obserwuje organizację przestrzeni w klasie (ustawienie mebli, dekoracje) i sporządza schematyczny rysunek rozkładu sali lekcyjnej,
- obserwuje schodzenie się dzieci do klasy i przygotowanie do rozpoczęcia zajęć,
- obserwuje sposób rozpoczynania dnia aktywności - czynności organizacyjno-porządkowe, przywitanie,
- obserwuje czynności nauczycielki/nauczyciela i uczennic/uczniów podejmowane w ciągu dnia,
- obserwuje zachowanie uczennic/uczniów podczas zajęć, zwracając szczególną uwagę na:
  - sposób wypowiedzania się uczennic/uczniów,
  - kontrolę uwagi,
  - poziom opanowania umiejętności czytania i pisania,
  - funkcjonowanie dzieci w toku rozwiązywania zadań matematycznych,
- aktywność artystyczną dzieci - plastyczno-techniczną (obserwuje tworzenie przez dzieci rysunków i innych prac plastycznych, zwracając uwagę na to, którą ręką dziecko wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci),

- aktywność muzyczną (zwraca uwagę na poczucie rytmu i melodii u dzieci, ich zaangażowanie, możliwości głosowe),
- w toku zajęć ruchowych zwraca uwagę na poziom rozwoju motoryki dzieci: obserwuje różnice indywidualne w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, uwzględniając koordynację ruchów, równowagę,
- funkcjonowanie w czasie zajęć uczniów z trudnościami w nauce,
- obserwuje zachowanie się dzieci w czasie przerw (zabawy, spożywanie posiłków, rodzaje podejmowanych przez dzieci interakcji),
- zwraca uwagę na stosunki emocjonalne i społeczne w klasie i zachowania społeczne uczennic/uczniów,
- obserwuje zakończenie dnia aktywności i rozchodzenie się dzieci.

Na realizację tego zadania proponuje się przeznaczyć pięć godzin. W tym czasie można zarówno na zapoznawać się z przebiegiem dnia aktywności i sytuacji rutynowych, jak też obserwować uczennice/uczniów w różnych sytuacjach edukacyjnych i społecznych.

Zadanie 2

Obserwowanie zajęć edukacyjnych prowadzonych przez opiekuna praktyk.

Obserwując przebieg zajęć edukacyjnych studentka/student:

- odnotowuje temat zajęć,
- śledzi przebieg obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszycie praktyk*,
- zwraca uwagę na stosowane przez nauczycielkę/nauczyciela metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne,
- zwraca uwagę na sposoby aktywizowania i dyscyplinowania uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela oraz zróżnicowanie poziomu aktywności poszczególnych uczniów,
- zwraca uwagę na zachowanie i aktywność uczniów podczas zajęć,
- zwraca uwagę na relacje interpersonalne i „klimat” emocjonalny panujący podczas zajęć,

- zwraca uwagę na sposób oceniania uczniów, sposób zadawania i kontrolowania pracy domowej.

Zadanie 3

Uczestniczenie w przygotowaniu i realizacji wybranych elementów zajęć, wycieczek klasowych lub uroczystościach klasowych i szkolnych.

Studentka/student:

- uzgadnia z nauczycielką/nauczycielem czas i formę udziału w zajęciach prowadzonych przez nauczycielkę/nauczyciela,
- podejmuje samodzielne działania w obecności nauczycielki/nauczyciela,
- w czasie przerw podejmuje rozmowy z uczennicami/uczniami i włącza się w ich zabawy.

Zadanie 4

Uczestniczenie w roli obserwatora w organizowanym przez nauczycielkę/nauczyciela spotkaniu z rodzicami lub szkoleniowej Radzie Pedagogicznej.

Studentka/student:

- uzgadnia z nauczycielką/nauczycielem możliwość uczestnictwa w zebraniu rodziców,
- rejestruje przebieg zebrania i problemy poruszane przez rodziców i nauczycielkę/nauczyciela,

Albo:

- uzgadnia z dyrektorem szkoły możliwość uczestnictwa w Radzie Pedagogicznej,
- rejestruje przebieg zebrania i problemy poruszane przez nauczycieli i dyrektora szkoły.

Zadanie 5 i 6

Zapoznanie się ze statutem szkoły, wewnątrzszkolnym systemem oceniania, programem wychowawczym i programem profilaktyki oraz z programem nauczania w klasach I-III, wykazem podręczników przyjętych do realizacji w klasach I-III.

Zadanie 7

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Studentka/student:

- w pierwszym dniu praktyki przedstawia opiekunowi program, regulamin i instrukcję praktyki i ustala harmonogram własnej praktyki,
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym studentka/student zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja zadania 1

Studentka/student sporządza notatkę z przebiegu dnia aktywności, która powinna zawierać:

- opis zachowania uczennic/uczniów w toku obserwowanych zajęć edukacyjnych i przerw,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z pobytem w szkole.

Dokumentacja zadania 2

Studentka/student zamieszcza opis wszystkich obserwowanych zajęć edukacyjnych. Opis powinien zawierać:

- zapis tematu zajęć,

- opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,
- opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela,
- opis sposobu oceniania uczennic/uczniów,
- zapis treści zadania domowego,
- opis aktywności uczennic/uczniów w toku zajęć,
- charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć.

Dokumentacja zadania 3

Studentka/student zamieszcza

- notatkę informującą o formie własnego uczestnictwa w zajęciach,
- opis podejmowanych interakcji z uczennicami/uczniami,
- własne refleksje i odczucia związane z podejmowanymi działaniami.

Dokumentacja zadania 4

Studentka/student zamieszcza krótkie sprawozdanie z przebiegu zebrania z rodzicami albo Rady Pedagogicznej, opisuje zdarzenia, które wzbudziły szczególne zainteresowanie oraz własne uwagi i refleksje.

Dokumentacja zadania 5 i 6

Studentka/student zamieszcza notatkę zawierającą: tytuł i nazwisko autora programu nauczania w klasach I-III przyjętego do realizacji w szkole, wykaz używanych podręczników: nazwiska autorów, tytuły, nazwę wydawnictwa oraz własne uwagi dotyczące analizowanych materiałów.

Dokumentacja zadania 7

Studentka/student charakteryzuje swoje relacje z nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wymienionych powyżej sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytach praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.3. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNO-ASYSTENCKIEJ W PRZEDSZKOLU

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne

Rok studiów II, semestr 4

Czas trwania praktyki: 40 godzin lekcyjnych

Praktyka obserwacyjno-asystencka w przedszkolu jest drugą praktyką realizowaną w przedszkolu. Studentka/student zna już ogólnie specyfikę tej instytucji, więc może zarówno pogłębić tę wiedzę, jak i spróbować swoich sił w samodzielnym nawiązywaniu kontaktów z dziećmi, uczestniczeniu w zabawach, codziennych czynnościach dzieci, organizowaniu i prowadzeniu zajęć edukacyjnych w przedszkolu. Wszystkie obserwacje i doświadczenia zebrane podczas działań podejmowanych z dziećmi warto konfrontować z wiedzą dotyczącą rozwoju dziecka, zaleceniami dotyczącymi postępowania wychowawczego z dzieckiem w wieku przedszkolnym oraz wiedzą metodyczną wyniesioną z zajęć. Mimo że nie ma regulaminowego wymogu realizowania praktyki we wszystkich grupach wiekowych, to studentki/studenci, które/którzy wiążą swoją przyszłość zawodową z pracą w przedszkolu, powinny/powinni zadbać o to, aby zaplanować swój czas (orientacyjnie 15 godzin) tak, aby spędzić po kilka godzin w różnych grupach wiekowych. Zaleca się, w miarę możliwości placówki, przeprowadzenie przynajmniej części zajęć w grupie odbywającej roczne przygotowanie do szkoły.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 40 godzin lekcyjnych. Wymagane 40 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do przedszkola codziennie na pięć godzin przez kolejne 8 dni, bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczył/a w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadań	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	10 godzin	Obserwacja czynności nauczycieli oraz dzieci w ciągu dnia aktywności. Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz spontaniczne włączanie się w prowadzenie niektórych elementów zajęć.
2	2 godziny	Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców, realizowanym programem wychowania przedszkolnego oraz dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci). Zapoznanie się z rozkładem materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela.
3	6 godzin	Podjęcie próby opisu dziecka przejawiającego trudności adaptacyjne do grupy rówieśniczej (we współpracy z nauczycielką/nauczycielem).
4	20 godzin	Samodzielne zajmowanie się grupą dzieci, sprawowanie nad nimi opieki, nadzorowanie i organizowanie zabaw i zajęć. Samodzielne prowadzenie zajęć edukacyjnych według wcześniej przygotowanych i zatwierdzonych przez opiekuna planów lub projektów (10 jednostek zajęciowych).
5	2 godziny	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk: planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp. Konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów lub projektów, omówienie prowadzonych zajęć.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

W toku obserwacji przebiegu dnia aktywności w przedszkolu należy zwrócić uwagę na:

- schodzenie się dzieci do przedszkola (przynajmniej raz studentka/student rozpoczyna praktykę z chwilą otwarcia placówki),

- wykonywanie przez dzieci czynności samoobsługowych: ubieranie się, mycie się, spożywanie posiłków,
- wyjścia dzieci na zewnątrz budynku: ubieranie się dzieci, zabawy na powietrzu,
- zabawy dowolne dzieci: obserwacja zabaw dziewczynek i chłopców (czym się bawią, gdzie, w jaki sposób), tematyka zabaw, wykorzystane zabawki, czas trwania zabawy, zabawy samotne i grupowe,
- interakcje między dziewczynkami i chłopcami: czy podejmują aktywności wspólnie czy osobno, jakie formy przybiera ich wspólna aktywność,
- zabawy zorganizowane przez nauczycielkę/nauczyciela,
- odpoczynek dzieci: obserwacja przygotowania do leżakowania, zasypiania, zachowania po przebudzeniu,
- rozchodzenie się dzieci do domów (przynajmniej raz studentka/student kończy praktykę z chwilą zamknięcia placówki),
- pomieszczenia przedszkolne: studentka/student wykonuje schematyczny rysunek rozkładu sali, w której przebywają dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem kąców dla dziewczynek i chłopców (jeśli znajdują się w sali) oraz dostępności dla dzieci różnego rodzaju elementów wyposażenia (zabawek, materiałów plastycznych, książek).

W toku obserwacji zajęć edukacyjnych prowadzonych przez opiekuna praktyki należy przeprowadzić obserwację:

- **zajęć z zakresu kształcenia językowego** - np. słuchanie przez dzieci bajki, nauka wiersza na pamięć, wypowiedanie się na określony temat, przygotowanie do nauki czytania i pisania, obserwowanie poziomu rozwoju mowy, okresu skupienia uwagi,
- **zajęć z zakresu kształcenia matematycznego** - obserwowanie umiejętności przeliczania, porównywania liczebności zbiorów, prób dodawania i odejmowania na konkretach,
- **zajęć plastycznych i ćwiczeń grafomotorycznych** - obserwowanie tworzenia rysunków i innych prac plastycznych (jaka jest tematyka prac podejmowanych samorzutnie, którą ręką dziecko wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci),

- **zajęć muzycznych** - w miarę możliwości studentka/student uczestniczy w zajęciach muzyczno-ruchowych (rytmika) lub nauce piosenki, obserwuje poczucie rytmu i melodii u dzieci,
- **zajęć ruchowych** - obserwowanie różnic indywidualnych w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, zwrócenie uwagi na koordynację ruchów, równowagę,
- zajęć zorganizowanych prowadzonych na terenie przedszkola, np. nauki języka angielskiego, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych itp.,
- w toku obserwacji zajęć edukacyjnych należy zwrócić uwagę na aktywność dziewczynek i chłopców oraz kontekst, sposób i częstotliwość zwracania się nauczycielki/nauczyciela do dzieci różnej płci.

Zadanie 2

Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców, realizowanym programem wychowania przedszkolnego oraz dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci); zapoznanie się z rozkładem materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela.

- studentka/student zapoznaje się z wymienionymi dokumentami, zwłaszcza dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela,
- studentka/student analizuje program realizowany w przedszkolu oraz podręczniki i pomoce wykorzystywane przez nauczycielkę/nauczyciela grupy, w której będzie samodzielnie prowadzić zajęcia,
- studentka/student analizuje podręczniki i pomoce (np. karty pracy) pod kątem przedstawienia w nich dziewczynek i chłopców oraz kobiet i mężczyzn (jak wyglądają, czym się zajmują, w jakich kontekstach są przedstawieni), a także osób z niepełnosprawnością.

Zadanie 3

W oparciu o obserwację i rozmowy z opiekunem praktyk, studentka/student wybiera dziecko przejawiające trudności adaptacyjne go grupy

i nawiązuje z nim kontakt. Stara się zaobserwować je w różnych momentach przebywania w placówce: gdy jest przyprawozdane do przedszkola, w trakcie zajęć, swobodnej zabawy itp. Na podstawie dokonanej obserwacji oraz poznanych tekstów z zakresu pedagogiki i psychologii, studentka/student opisuje zachowanie dziecka, próbując je zinterpretować. Swoje opracowanie przedstawia nauczycielce/nauczycielowi i poddaje je dyskusji. Studentka/student sporządza notatkę zawierającą opis zachowań dziecka, swoją interpretację oraz refleksje z dyskusji z opiekunem praktyk.

Zadanie 4

W toku samodzielnego wypełniania roli nauczycielki/nauczyciela, studentka/student spontanicznie włącza się w tok zajęć i podejmuje czynności nauczycielki/nauczyciela poprzez:

- sprawowanie opieki nad dziećmi w ciągu całego dnia pobytu dzieci w przedszkolu,
- organizację zajęć i zabaw dowolnych dzieci oraz udział w nich,
- inicjowanie zabaw, zajęć manualnych,
- rozmowy z dziećmi,
- czytanie dzieciom,
- pomoc dzieciom w wykonywaniu czynności samoobsługowych, dbając o to, by ich nie wyręczać,
- dbanie o bezpieczeństwo dzieci.

W toku samodzielnego wypełniania roli nauczycielki/nauczyciela, studentka/student:

- **podejmując działania według wskazówek opiekuna praktyk, zgodnie z programem nauczania realizowanym w danej grupie**, prowadzi zajęcia (stosowne do wieku dzieci) w zakresie wszystkich obszarów edukacyjnych, w tym **przynajmniej**:
  - dwukrotnie zajęcia rozwijające funkcje językowe,
  - dwukrotnie zajęcia kształtujące elementarne pojęcia matematyczne,
  - raz zajęcia muzyczne,
  - raz zajęcia plastyczno-techniczne,
  - raz zajęcia ruchowe;
- w toku zajęć z zakresu edukacji językowej należy podejmować różnicowane działania edukacyjne obejmujące doskonalenie

umiejętności słuchania, mówienia oraz przygotowania do nauki czytania i pisania,

- w toku zajęć kształtujących elementarne pojęcia należy przeprowadzić ćwiczenia przeliczania, porównywania liczebności zbiorów, próby dodawania i odejmowania na konkretach,
- w toku zajęć plastycznych należy zaprojektować zastosowanie ciekawej techniki plastycznej bądź wykonanie atrakcyjnego dla dzieci wytworu, wydać dzieciom instrukcje, pomagać w trakcie realizacji pracy oraz dokonać jej oceny i ekspozycji,
- w toku zajęć muzycznych należy przeprowadzić naukę nowej piosenki oraz inne działania uzgodnione z nauczycielką/nauczycielem,
- w toku zajęć ruchowych należy organizować zróżnicowaną aktywność ruchową obejmującą ćwiczenia i zabawy bieżne, rzutne, skoczne, równoważne, zwinnościowe, z elementami współdziałania w zespole,
- podczas zajęć edukacyjnych należy organizować pracę w grupach i stosować metody aktywizujące dzieci.

Zadanie 5

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp. Konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów lub projektów oraz omówienie prowadzonych zajęć.

Studentka/student:

- przedstawia opiekunowi praktyk program, regulamin i instrukcję praktyk i ustala harmonogram praktyki;
- przedstawia nauczycielce/nauczycielowi - opiekunowi praktyk opracowane przez siebie plany lub projekty zajęć do konsultacji;
- po samodzielnym przeprowadzaniu zajęć omawia z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk przebieg zajęć;
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat połączonych obserwacji.

Dokumentacja realizacji zadania 1

Studentka/student zamieszcza:

- krótki opis przebiegu dnia w przedszkolu,
- opis sytuacji i zdarzeń, które szczególnie zainteresowały studentkę/studenta,
- zapis refleksji i odczuć związanych z obserwowanymi sytuacjami,
- opis organizacji sali z uwzględnieniem podziału na kąciaki dla dziewczynek i chłopców (jeśli takie występują) oraz sposobu wykorzystania kąciaków przez dzieci różnej płci,
- zapis tematu zajęć i krótki opis przebiegu zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk z zakresu:
  - kształcenia matematycznego,
  - zajęć plastycznych i ćwiczeń grafomotorycznych,
  - zajęć muzycznych,
  - zajęć zorganizowanych prowadzonych na terenie przedszkola, np. nauki języka angielskiego, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych itp.,
- zapis własnych refleksji i przemyśleń na temat obserwowanych zajęć.

Dokumentacja realizacji zadania 2

Studentka/student zamieszcza:

- informacje na temat programu realizowanego w przedszkolu, podaje tytuł programu, autora, podstawowe założenia programu,
- wynik analizy podręczników i innych wykorzystanych materiałów pod kątem płci i niepełnosprawności,
- zapis uwag i refleksji związanych z analizowanymi materiałami.

Dokumentacja realizacji zadania 3

W oparciu o obserwację studentka/student opracowuje wstępną diagnozę pedagogiczną, zawierającą opis zachowań dziecka i ewentualnych jego źródeł oraz refleksje z dyskusji z opiekunem praktyk na temat zachowania wybranego dziecka i opracowanej diagnozy.

Dokumentacja realizacji zadania 4

Studentka/student zamieszcza:

- opis sytuacji, w jakich samodzielnie zajmowała/zajmował się grupą dzieci, i działań, które podejmowała/podejmował,
- zapis uwag i refleksji związanych z wchodzeniem w rolę nauczycielki/nauczyciela,
- samodzielnie opracowane plany lub projekty wszystkich przeprowadzonych zajęć edukacyjnych,
- opisy przebiegu przeprowadzonych zajęć,
- zapis refleksji na temat przeprowadzonych zajęć z elementami oceny realizacji założonych celów.

Dokumentacja realizacji zadania 5

Studentka/student zamieszcza:

- opis współpracy z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk;
- swoje uwagi i refleksje na temat przebiegu współpracy z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytcie praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.4. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNEJ WRZEŚNIOWEJ - KLASA I

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne

Rok studiów III, semestr 5

Czas trwania praktyki: 40 godzin lekcyjnych

Celem praktyki jest umożliwienie studentkom/studentom obserwacji i współuczestniczenia w pierwszych dniach pobytu dzieci w szkole w klasie pierwszej. Praktyka pozwala na zdobycie doświadczeń niezbędnych przy podejmowaniu pierwszej pracy w edukacji wczesnoszkolnej.

Studentka/student zobowiązana/zobowiązany jest do rozpoczęcia praktyki w dniu inauguracji roku szkolnego tak, aby obserwować przebieg pierwszego spotkania nauczycielki/nauczyciela z dziećmi, rodzicami, a także pierwsze dni adaptacji dzieci w szkole. Studentka/student powinna/powinien zgłosić się w szkole, w której będzie odbywać praktykę, w czerwcu (przed ukończeniem roku szkolnego) w celu ustalenia szczegółów dotyczących rozpoczęcia jej realizacji.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 40 godzin lekcyjnych. Wymagane 40 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do szkoły codziennie na pięć godzin przez kolejne 8 dni, bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczyła/uczestniczył w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadania	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	4 godziny	Obserwacja przebiegu pierwszego dnia uczniów klasy I w szkole.
2	14 godzin	Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycieli i uczniów w pierwszych dniach pobytu dzieci w szkole. Obserwację należy prowadzić w pierwszej połowie września. Studentka/student przynajmniej raz uczestniczy w całym dniu aktywności.
3	2 godziny	Obserwacja przebiegu pierwszego zebrania z rodzicami uczniów.
4	14 godzin	Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk.
5	4 godziny	Obserwacja zachowania dzieci w celu dostrzeżenia dziecka przejawiającego trudności adaptacyjne do grupy rówieśniczej. Charakterystyka takich zachowań z próbą wyjaśnienia ich występowania, po wcześniejszej rozmowie z nauczycielką /nauczycielem.
6	2 godziny	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk: planowanie przebiegu praktyki, analiza i omówienie z opiekunem przebiegu praktyk.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Pierwszy dzień w szkole to dla dzieci i rodziców ważne doświadczenie, a dla nauczycieli poważne zadanie organizacyjne. W centrum zainteresowań studentki/studenta powinny się znaleźć się obydwa aspekty tego wydarzenia. Kolejne dni w szkole to przede wszystkim proces konfrontacji oczekiwań i wymagań dzieci, rodziców i nauczycieli. W toku wzajemnych interakcji krystalizują się reguły organizujące zespół klasowy, dzieci wchodzą w rolę ucznia, ustala się system norm określających relacje między nauczycielem i uczniami. Praktyka wrześniowa ma być okazją do prześledzenia procesu tworzenia się społeczności klasowej, wchodzenia dzieci w rolę uczniów, obserwowania działań nauczycielki w roli animatora życia społecznego klasy. Poniższy katalog czynności ma ułatwić studentce/studentowi realizację tych zadań.

Zadanie 1

Obserwacja przebiegu pierwszego spotkania nauczycielki/nauczyciela z dziećmi i rodzicami.

Studentka/student:

- przychodzi do szkoły przed rozpoczęciem zajęć i obserwuje organizację i przebieg pierwszego dnia pobytu uczennic/uczniów pierwszej klasy w szkole,
- zwraca uwagę na zachowanie dzieci i rodziców,
- obserwuje sposób powitania uczennic/uczniów,
- obserwuje spotkanie dzieci z nauczycielką/nauczycielem w klasie.

Zadanie 2

Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycielek/nauczycieli i dzieci w pierwszych dniach ich pobytu w szkole.

Obserwację należy prowadzić w pierwszej połowie września. Studentka/student przynajmniej raz uczestniczy w całym dniu aktywności.

Podczas dnia aktywności studentka/student:

- obserwuje przychodzenie dzieci do szkoły,
- obserwuje schodzenie się dzieci do klasy i przygotowania do rozpoczęcia zajęć,
- obserwuje sposób rozpoczynania dnia aktywności: czynności organizacyjno-porządkowe, przywitanie,
- obserwuje proces zapoznawania się dzieci między sobą,
- obserwuje proces poznawania dzieci przez nauczycielkę/nauczyciela,
- obserwuje działania nauczycielki/nauczyciela, zwracając uwagę na sposoby wspomagania procesu adaptacji uczennic/uczniów do środowiska szkolnego,
- obserwuje działania nauczycielki/nauczyciela związane z ustalaniem miejsc uczennic/uczniów w klasie,
- obserwuje zachowanie uczennic/uczniów podczas zajęć, szczególnie zwracając uwagę na różnice indywidualne między dziećmi w zakresie:
  - aktywności werbalnej uczennic/uczniów (np. sposób wypowiedzenia się),
  - poziomu opanowania umiejętności czytania i pisanie,

- funkcjonowanie dzieci w toku rozwiązywania zadań matematycznych,
- aktywności plastyczno-technicznej dzieci (np. tworzenie przez dzieci rysunków i innych prac plastycznych; studentka/student obserwuje, którą ręką dziecko wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci),
- aktywności muzycznej (studentka/student zwraca uwagę np. na poczucie rytmu i melodii u dzieci, ich zaangażowanie, możliwości głosowe),
- aktywności ruchowej dzieci (np. poziom rozwoju motoryki dzieci; studentka/student obserwuje różnice indywidualne w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, zwraca uwagę na koordynację ruchów, równowagę itp.)
- obserwuje zachowanie się dzieci w czasie przerw (zabawy, spożywanie posiłków, rodzaje podejmowanych przez dzieci interakcji, aktywność dziewczynek i chłopców);
- zwraca uwagę na stosunki interpersonalne w klasie szkolnej i zachowania społeczne uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem kontaktów między dziewczynkami i chłopcami,
- obserwuje zakończenie dnia aktywności i rozchodzenie się dzieci.

Zadanie 3

Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz spontaniczne włączanie się do prowadzenia niektórych elementów zajęć.

Obserwując przebieg zajęć edukacyjnych studentka/student:

- odnotowuje temat zajęć,
- śledzi przebieg obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszycie praktyk*,
- obserwuje stosowane przez nauczycielkę/nauczyciela metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne,
- obserwuje sposoby aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela, zwracając szczególną uwagę na płęć,
- zwraca uwagę na zachowanie i aktywność uczennic/uczniów podczas zajęć,

- zwraca uwagę na relacje interpersonalne i „klimat” emocjonalny panujący podczas zajęć,
- zwraca uwagę na sposób oceniania uczennic/uczniów oraz sposób zadawania i kontrolowania pracy domowej.

Zadanie 4

Obserwacja przebiegu pierwszego zebrania nauczycielki/nauczyciela z rodzicami uczennic/uczniów.

Studentka/student uczestniczy w pierwszym zebraniu nauczycielki/nauczyciela z rodzicami. Obserwując jego przebieg studentka/student opisuje:

- podejmowaną tematykę,
- nawiązywanie przez nauczycielkę/nauczyciela relacji z rodzicami oraz sposób prowadzenia zebrania,
- zaobserwowane relacje interpersonalne i „klimat” całego spotkania.

Zadanie 5

Studentka/student obserwuje dziecko przejawiające trudności w adaptacji do grupy. Nawiązuje z nim kontakt, a następnie opisuje zachowanie dziecka z próbą jego uzasadnienia, sięgając również do literatury. Swoimi uwagami i wnioskami na temat zauważonych zachowań dziecka dzieli się z nauczycielką/nauczycielem. Po rozmowie z nauczycielką/nauczycielem zapisuje swoje obserwacje i refleksje.

Zadanie 6

Studentka/student:

- analizuje program nauczania dla klas I-III przyjęty do realizacji w szkole,
- prowadzi analizę podręczników pod kątem przedstawiania osób różnej płci (tego, jak wyglądają, czym się zajmują, w jakich kontekstach są pokazywane, jak często się pojawiają),
- zapoznaje się z rozkładem materiału oraz podręcznikami innymi materiałami wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela w klasie, w której odbywa praktykę.

Zadanie 7

Studentka/student w toku przynajmniej dwóch wybranych zajęć koncentruje się na aktywności dziewczynek i chłopców oraz interakcjach nauczycielki/nauczyciela z dziećmi różnej płci.

Studentka/student sprawdza i odnotowuje:

- liczbę interakcji nawiązywanych przez nauczycielkę/nauczyciela z dziewczynkami i chłopcami,
- sytuacje i kontekst, w jakim interakcje te są nawiązywane,
- częstotliwość zgłaszania się do odpowiedzi dziewczynek i chłopców,
- częstotliwość udzielania głosu dzieciom różnej płci.

Zadanie 8

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk: planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Studentka/student:

- przedstawia opiekunowi praktyk program, regulamin i instrukcję praktyk i ustala harmonogram praktyki;
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja zadania 1

Studentka/student zamieszcza opis organizacji i przebiegu pierwszego dnia pobytu uczennic/uczniów klasy pierwszej w szkole oraz własne refleksje na temat obserwowanych zdarzeń.

Dokumentacja zadania 2

Studentka/student sporządza notatkę z przebiegu dnia aktywności, która powinna zawierać:

- opis zachowania uczennic/uczniów w toku obserwowanych zajęć i przerw,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z pobytem w szkole.

Dokumentacja zadania 3

Studentka/student zamieszcza opis wszystkich obserwowanych zajęć edukacyjnych. Opis powinien zawierać:

- zapis tematu zajęć,
- opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,
- opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela, włączając w to porównanie aktywizowania i dyscyplinowania dziewczynek i chłopców,
- opis sposobu oceniania uczennic/uczniów,
- zapis treści zadania domowego,
- opis aktywności uczniów w toku zajęć,
- charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć,
- opis własnego uczestnictwa w zajęciach i podejmowanych próbach interakcji z uczennicami/uczniami,

- własne refleksje i odczucia związane z podejmowanymi samodzielnie działaniami.

Dokumentacja zadania 4

Studentka/student: sporządza notatkę z przebiegu pierwszego zebrania nauczycielki/nauczyciela z rodzicami, zawierającą zarówno jego plan i opis przebiegu, jak i własne refleksje i wnioski studentki/studenta.

Dokumentacja zadania 5

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę zawierającą opis obserwowanego dziecka, swoje uwagi i wnioski oraz refleksje po omówieniu sytuacji dziecka z nauczycielką/nauczycielem.

Dokumentacja zadania 6

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę zawierającą: tytuł i nazwisko autora programu nauczania w klasach I-III przyjętego do realizacji w szkole,
- wykaz podręczników wykorzystywanych w klasie, w której prowadzi samodzielne zajęcia: nazwiska autorów, tytuły, nazwę wydawnictwa oraz własne uwagi,
- opisuje wyniki analizy podręczników pod kątem przedstawienia w nich osób różnej płci.

Dokumentacja zadania 7

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę na temat aktywności dziewczynek i chłopców oraz interakcji nauczycielki/nauczyciela z dziećmi różnej płci.

Dokumentacja zadania 8

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę zawierającą charakterystykę i opinię na temat swoich relacji z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student: może zamieścić w *Zeszytach praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.5. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI DYPLOMOWEJ

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne

Rok studiów III, semestr 6

Czas trwania praktyki: 40 godzin lekcyjnych

Praktyka pedagogiczna realizowana w semestrze 6 to ostatnia praktyka w toku studiów, w czasie której studentka/student doskonalili swoje umiejętności nauczycielskie. Praktykę odbywa się w szkole, w klasie I, II albo III według własnego wyboru, z uwzględnieniem możliwości placówki. Praktyka może także przebiegać w następujący sposób: 20 godzin w szkole i 20 godzin w oddziale przedszkolnym realizującym obowiązkowe przygotowanie przedszkolne.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 40 godzin lekcyjnych. Wymagane 40 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do szkoły codziennie na pięć godzin lekcyjnych przez kolejne 8 dni bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczyła/uczestniczył w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadań	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	10 godzin	Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz ewentualne spontaniczne włączanie się do prowadzenia niektórych elementów zajęć.

2	5 godzin	Zapoznanie się z programami nauczania, rozkładami materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela; Ustalanie z opiekunem praktyki planu jej przebiegu, konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów zajęć, omawianie samodzielnie prowadzonych zajęć.
3	20 godzin	Samodzielne prowadzenie przez studentkę/studenta zajęć edukacyjnych według wcześniej przygotowanych i zatwierdzonych przez opiekuna planów lub projektów zajęć, w tym przynajmniej dwukrotnie samodzielne prowadzenie zajęcia w całym dniu aktywności .
5	5 godziny	Zapoznanie się z przyjętą w szkole procedurą pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; Obserwacja zajęć w zespole korekcyjno-kompensacyjnym albo zajęć dydaktyczno-wyrównawczych; Rozmowa z osobą prowadzącą zajęcia korekcyjno-kompensacyjne lub dydaktyczno-wyrównawcze na temat obserwowanych zajęć.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz ewentualne spontaniczne włączanie się w prowadzenie niektórych elementów zajęć.

Realizacja tego zadania ma służyć przede wszystkim przygotowaniu się studentki/studenta do samodzielnego prowadzenia zajęć. Poznanie uczennic/uczniów, stylu pracy nauczycielki/nauczyciela, wstępna orientacja w wiedzy i kompetencjach szkolnych poszczególnych dzieci, zdobycie ich zaufania to główne cele tego etapu praktyki. Przed przystąpieniem do obserwacji warto przemyśleć jej przebieg zarówno w odniesieniu do obszarów obserwacji, jak i możliwości współdziałania z nauczycielką/nauczycielem i nawiązywania kontaktów z uczennicami/uczniami. Poniższe zadania mają ułatwić zaprojektowanie własnych działań w pierwszym etapie praktyki.

W toku obserwacji pracy nauczycielki/nauczyciela-opiekuna praktyk studentka/student:

- zapoznaje się z klasą (grupą), w której będzie prowadzić zajęcia edukacyjne,
- obserwuje czynności nauczycielki/nauczyciela i uczennic/uczniów,
- obserwuje sposób funkcjonowania klasy (grupy) oraz zapoznaje się z realizowanymi treściami kształcenia, tak, by móc zaprojektować plany prowadzonych przez siebie zajęć,
- śledzi tok metodyczny obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszytach praktyk*,
- obserwuje sposoby aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela oraz zróżnicowanie poziomu aktywności poszczególnych dzieci, zwracając szczególną uwagę na zróżnicowanie ze względu na płeć,
- zwraca uwagę na poziom rozwoju mowy i myślenia, okres skupienia uwagi, pamięć,
- obserwuje poziom opanowania umiejętności czytania i pisania u dzieci,
- obserwuje funkcjonowanie dzieci w toku rozwiązywania zadań matematycznych,
- obserwuje aktywność artystyczną dzieci - plastyczno-techniczną i muzyczną,
- obserwuje funkcjonowanie w czasie zajęć uczniów z trudnościami w nauce,
- pomaga uczennicom/uczniom doświadczającym trudności w nauce w wykonywaniu zadań,
- obserwuje, w toku zajęć ruchowych, poziom rozwoju motoryki dzieci,
- analizuje sposób oceniania uczniów, sposób zadawania i kontrolowania pracy domowej,
- obserwuje zachowanie się dzieci w czasie przerw,
- spontanicznie włącza się w tok zajęć i podejmuje czynności nauczycielki/nauczyciela,
- odnotowuje swoje obserwacje w *Zeszytach praktyk*.

Zadanie 2

Zapoznanie się z programami nauczania, rozkładami materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela.

Ustalenie z opiekunem praktyki planu jej przebiegu, konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów zajęć lub projektów, omówienie prowadzonych przez studentkę/studenta zajęć;

- studentka/student ustala z nauczycielką/nauczycielem harmonogram samodzielnie prowadzonych zajęć;
- na podstawie lektury wymienionych w zadaniu dokumentów i rozmów z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk studentka/student opracowuje plany zajęć.

Zadanie 3

Samodzielne prowadzenie przez studentkę/studenta zajęć edukacyjnych według wcześniej przygotowanych i zatwierdzonych przez opiekuna planów lub projektów. **Przynajmniej dwukrotnie studentka/student prowadzi samodzielnie zajęcia w całym dniu aktywności.**

Studentka/student:

- podejmuje działania według wskazówek opiekuna praktyk, zgodnie z programem nauczania realizowanym w danej klasie,
- prowadzi zajęcia w zakresie wszystkich obszarów edukacyjnych, w tym **przynajmniej**:
  - czterokrotnie zajęć z zakresu edukacji polonistycznej,
  - trzykrotnie zajęcia z zakresu edukacji matematycznej,
  - dwukrotnie zajęcia z zakresu edukacji środowiskowej,
  - dwukrotnie zajęcia muzyczne,
  - dwukrotnie zajęcia plastyczno-techniczne,
  - dwukrotnie zajęcia ruchowe,
- w toku zajęć z zakresu edukacji polonistycznej należy podjąć zróżnicowane działania edukacyjne obejmujące doskonalenie umiejętności słuchania, mówienia, czytania i pisania,
- w toku zajęć z zakresu edukacji matematycznej przynajmniej raz należy wprowadzić nowy materiał nauczania oraz prowadzić ćwiczenia rachunku pamięciowego i rozwiązywanie zadań z treścią,

- w toku zajęć plastycznych należy zaprojektować zastosowanie ciekawej techniki plastycznej bądź wykonanie atrakcyjnego dla dzieci wytworu, zadbać o zgromadzenie potrzebnych materiałów (np. poinformować wcześniej uczennice/uczniów o potrzebie ich przyniesienia), wydać instrukcje, pomagać w trakcie realizacji pracy oraz dokonać jej oceny,
- w toku zajęć muzycznych należy przeprowadzić naukę nowej piosenki oraz inne działania uzgodnione z nauczycielką/nauczycielem,
- w toku zajęć ruchowych należy organizować zróżnicowaną aktywność ruchową obejmującą ćwiczenia i zabawy bieżne, rzutowe, skoczne, równoważne, zwinnościowe, z elementami współdziałania w zespole,
- przynajmniej raz w toku każdych zajęć edukacyjnych studentka/student organizuje pracę w grupach oraz stosuje metody aktywizujące dzieci,
- wykorzystuje materiały, podręczniki i pomoce dydaktyczne dostępne w placówce, a także samodzielnie opracowuje niezbędne przy prowadzeniu zajęć pomoce,
- kontroluje i ocenia pracę uczennic/uczniów,
- zadaje i kontroluje pracę domową,
- studentka/student dwukrotnie nagrywa (w zależności od możliwości audio lub video) prowadzone przez siebie zajęcia, a następnie analizuje swój sposób komunikowania się z dziećmi: cechy języka, jakim się posługuje, komunikaty kierowane do dzieci (zwracając uwagę na sposób zwracania się do dzieci różnej płci) oraz ilość czasu przeznaczanego na interakcje z dziewczynkami i chłopcami.

W toku praktyki studentka/student może także, po uzgodnieniu z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk, prowadzić badania realizowane w ramach przygotowywania swojej pracy licencjackiej.

Zadanie 4

Zapoznanie się z przyjętą w szkole procedurą pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczennicom/uczniom ze specjalnymi potrzebami

edukacyjnymi oraz obserwacja zajęć w zespole korekcyjno-kompensacyjnym albo zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i ich omówienie.

Studentka/student:

- przeprowadza rozmowę z pedagogiem szkolnym na temat procedur i form pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- na podstawie obserwacji zajęć edukacyjnych i rozmowy z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk rozpoznaje sytuację szkolną uczennic/uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi uczęszczającymi do klasy (grupy), w której prowadzi samodzielnie zajęcia edukacyjne,
- obserwuje przebieg i zachowanie uczennic/uczniów w toku zajęć korekcyjno-kompensacyjnych albo zajęć dydaktyczno-wychowawczych, zwracając szczególną uwagę na:
  - organizację, metody i rodzaje zadań stawianych przed uczennicami/uczniami,
  - charakter interakcji między nauczycielką/nauczycielem i uczennicami/uczniami; reakcje nauczycielki/nauczyciela na błędy uczennic/uczniów,
  - aktywność uczennic/uczniów w toku zajęć,
- omawia przebieg zajęć z nauczycielką/nauczycielem.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- ***Dziennik praktyk***, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- ***Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)***, w zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja realizacji zadania 1

Studentka/student zamieszcza:

- opis wszystkich obserwowanych zajęć edukacyjnych; opis powinien zawierać:
  - zapis tematu zajęć,
  - opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, form pracy, pomocy dydaktycznych
  - opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela, z uwzględnieniem płci dzieci,
  - opis sposobu oceniania uczennic/uczniów,
  - zapis treści zadania domowego,
  - opis aktywności uczennic/uczniów w toku zajęć,
  - charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
  - opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki//studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć.

Dokumentacja realizacji zadania 2

Studentka/student zamieszcza:

- informacje na temat programu klas I-III przyjętego do realizacji w szkole, w której odbywa praktykę, podaje autora i tytuł programu oraz autora i tytuły podręczników i zeszytów ćwiczeń wykorzystywanych przez nauczycielkę/nauczyciela w klasie, w której odbywa praktykę;
- harmonogram zajęć własnych;
- plany lub projekty wszystkich prowadzonych zajęć edukacyjnych.

Dokumentacja realizacji zadania 3

Studentka/student:

- załącza opis przebiegu prowadzonych zajęć,
- zamieszcza notatkę zawierającą analizę i ocenę przebiegu prowadzonych przez siebie zajęć,
- opisuje refleksje związane z pełnieniem roli nauczyciela,

- przedstawia wyniki analizy nagrań prowadzonych przez siebie zajęć (ze szczególnym naciskiem na komunikowanie się z dziećmi oraz interakcje z dziewczynkami i chłopcami),
- zamieszcza notatkę zawierającą charakterystykę i opinię na temat swoich relacji z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja realizacji zadania 4

Studentka/student zamieszcza:

- notatkę zawierającą opis procedury i form pomocy psychologiczno-pedagogicznej sporządzonej na podstawie przeprowadzonych rozmów i obserwacji;
- pisemną relację z zajęć na podstawie prowadzonej obserwacji:
  - zapis tematu zajęć,
  - opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,
  - opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela,
  - opis aktywności uczennic/uczniów w toku zajęć,
  - charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
  - opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytach praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

DOKUMENTACJA PRAKTYK STUDENCKICH

Kierunek: *pedagogika*

Specjalność: *edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z psychomotoryką*

1. Program praktyk pedagogicznych
2. Regulamin organizacyjny praktyk
3. Instrukcje do praktyk
  - 3.1. Praktyka obserwacyjna w semestrze II
  - 3.2. Praktyka obserwacyjna w semestrze III
  - 3.3. Praktyka obserwacyjno-asystencka w semestrze IV
  - 3.4. Praktyka obserwacyjna w semestrze V
  - 3.5. Praktyka dyplomowa w semestrze VI

1. PROGRAM PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z psychomotoryką

1. Cele praktyk

- umożliwienie zastosowania w praktyce wiedzy i umiejętności zdobywanych podczas zajęć na uczelni,
- praktyczne przygotowanie studentek/studentów do podjęcia pracy w charakterze nauczycielki/nauczyciela przedszkola oraz edukacji wczesnoszkolnej,
- uwrażliwienie studentek/studentów na dostrzeganie trudności rozwojowych dzieci w wieku przedszkolnym w świetle koncepcji edukacji włączającej.

2. Czas trwania praktyk i miejsce ich odbywania

Studentki/studenci specjalności *Edukacja przedszkolna i wychowanie przedszkolne z psychomotoryką* odbywają praktyki w wymiarze 180 godzin lekcyjnych według następującego planu:

I rok

Semestr II 30 godzin - przedszkole

II rok

Semestr III 30 godzin - szkoła, klasa II lub III

Semestr IV 40 godzin - przedszkole

III rok

Semestr V 40 godzin - od 1 września - klasa I

Semestr VI 40 godzin - szkoła, klasa do wyboru, lub 20 godzin - szkoła, klasa do wyboru oraz 20 godzin - oddział przedszkolny w szkole podstawowej lub grupa odbywająca obowiązkowe przygotowanie do szkoły w przedszkolu

3. Zadania studentki/studenta podczas praktyki:

- poznanie charakteru, struktury organizacyjnej, zadań i zasad funkcjonowania placówki, w której praktyka jest odbywana (np. zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem rady rodziców, regulaminem rady pedagogicznej, kodeksem ucznia, wewnątrzszkolnym systemem oceniania itp.);
- zapoznanie się z zakresem czynności wykonywanych przez pracowników zatrudnionych w danej placówce (nauczycieli, personelu pomocniczego, pedagoga, dyrektora itp.), stosowanymi przez nich metodami, formami i narzędziami pracy (np. poprzez obserwowanie prowadzonych przez opiekuna praktyki zajęć, zapoznanie się z programami nauczania/wychowania i podręcznikami, zeszytami ćwiczeń i kartami pracy, pomoc w przygotowaniu pomocy dydaktycznych);
- obserwacja zajęć i aktywny udział w różnego rodzaju działaniach podejmowanych stale bądź okazjonalnie przez nauczycieli (np. obserwacja całego dnia aktywności dzieci, zajęć programowych i opcjonalnych; próby samodzielnego prowadzenia niektórych elementów zajęć z dziećmi, udział w zebraniach z rodzicami oraz w procesie udzielania pomocy i porad, w przygotowywaniu uroczystości);
- obserwacja zachowań dzieci pod kątem poziomu ich rozwoju, ze zwróceniem szczególnej uwagi na dzieci manifestujące trudności rozwojowe, w tym adaptacyjne do grupy rówieśniczej, w celu rozwinięcia umiejętności przeprowadzania wstępnej diagnozy pedagogicznej na podstawie obserwacji;
- samodzielne prowadzenie różnych zajęć według planów lub projektów przygotowanych uprzednio (w uzgodnieniu z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk). Próby podejmowania indywidualnej pracy z dzieckiem zdolnym, przejawiającym trudności wychowawcze, dydaktyczne - w zależności od potrzeb i zainteresowań studentki/studenta;
- zapoznanie się z dokumentacją prowadzoną przez pracowników przedszkola (dziennik lekcyjny, dziennik zajęć, plany nauczania, plany wychowawcze, arkusze obserwacyjne, karty oceny opisowej, teczki diagnostyczne).

Opracowano: Zespół ds. kształcenia praktycznego w ramach projektu „Poprzez praktykę do profesjonalizmu - nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Data/aktualizacja: 2011/ 2012, 2014

2. REGULAMIN ORGANIZACYJNY PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH

specjalność:

**Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne
z psychomotoryką**

1. Harmonogram odbywania praktyki

Harmonogram odbywania praktyki studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce, w której odbywa praktykę. Indywidualny harmonogram jest zależny od godzin pracy placówki, możliwości opiekuna praktyki oraz studentki/studenta.

W czasie praktyk odbywanych w II, III i V semestrze studentki/studenci:

- obserwują działania nauczycielek/nauczycieli (opiekunów praktyk) oraz zachowanie się dzieci w szkole i przedszkolu, m.in. podczas zabaw, zajęć, posiłków, wyjścia do ogrodu przedszkolnego i poza teren przedszkola lub szkoły;
- współuczestniczą w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć przez nauczycielki/nauczycieli.

W czasie praktyk odbywanych w IV i VI semestrze studentki/studenci:

- **w pierwszych dniach praktyki:**
  - obserwują działania nauczycielek/nauczycieli (opiekunów praktyk) oraz zachowanie się dzieci w szkole i w przedszkolu, m.in. podczas zabaw, zajęć, posiłków, wyjścia do ogrodu przedszkolnego i poza teren przedszkola lub szkoły;
  - współuczestniczą w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć przez nauczycielki/nauczycieli.
- **w kolejnych dniach praktyki:**
  - prowadzą zajęcia w ramach dnia aktywności edukacyjnej, według samodzielnie przygotowanych planów lub projektów zajęć (uprzednio uzgodnionych i skonsultowanych z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk).

2. Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowuje harmonogram odbywania praktyki,
  - uzyskuje potwierdzenie jej rozpoczęcia i zakończenia (pieczętka placówki i podpis dyrektora oraz opiekuna praktyki w placówce).
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym:
  - opisuje przebieg obserwowanych oraz prowadzonych przez siebie zajęć (dołączając plany zajęć, projekty),
  - zapisuje różnego rodzaju informacje zdobyte podczas odbywania praktyki, a także własne spostrzeżenia i refleksje dotyczące pracy placówki oraz obserwowanych w niej zjawisk.

3. Ocena i zaliczenie praktyk:

- Oceny pracy studentki/studenta podczas odbywania praktyki dokonuje opiekun w placówce, w której praktyka jest odbywana. **Ocena przyjmuje postać krótkiej opinii o pracy studentki/studenta w czasie odbywania praktyki oraz stopnia wyrażanego liczbą w skali od 2 do 5.** Ocenę i opinię opiekun praktyki wpisuje do *Dziennika praktyk* na stronach 2-3 oraz na stronach końcowych.
- Zaliczenia praktyki dokonuje opiekun praktyki z ramienia uczelni na podstawie przedłożonego przez studentkę/studenta *Dziennika praktyk* oraz *Zeszytu praktyk* w terminach zgodnych z organizacją roku akademickiego.

4. Wybór placówki przyjmującej na praktykę

Studentka/student samodzielnie wybiera placówkę, w której będzie odbywała/odbywał praktykę lub - w razie trudności - korzysta z pomocy uczelnianego opiekuna praktyk.

5. Skierowanie na praktykę

Skierowanie na praktykę studentka/student otrzymuje osobiście od uczelnianego opiekuna praktyk. Skierowanie na praktykę z ramienia uczelni składa się z dwóch części: część A (dla instytucji) oraz część B (dla uczelni). Część A podpisaną przez uczelnianego opiekuna praktyk

studentka/student zostawia w placówce, do której została/został przyjęta/przyjęty na praktykę, natomiast część B (potwierdzenie przyjęcia na praktykę) dostarcza uczelnianemu opiekunowi praktyk w terminach zgodnych z organizacją roku akademickiego.

6. Niezbędne dokumenty

Studentka/student posiada dwie kopie programu, regulaminu praktyk pedagogicznych oraz instrukcji do praktyki realizowanej w danym semestrze. Jedną kopię regulaminu (ważnego przez cały okres trwania studiów) oraz programu i instrukcji do praktyki pozostawia do użytku własnego, pozostałe przedstawia dyrekcji placówki, do której zgłasza się na praktykę. Wśród dokumentów przekazanych opiekunowi praktyk przydzielonemu studentce/studentowi przez dyrekcję powinien znaleźć się arkusz obserwacji: kompetencje nauczycielskie praktykantki/praktykanta.

W ostatnim dniu praktyki studentka/student przedkłada opiekunowi praktyk w placówce, w której odbywa praktykę, *Dziennik praktyk*. Opiekun potwierdza liczbę zrealizowanych godzin (tygodni) oraz treści zawarte w *Dzienniku* pieczętą oraz własnoręcznym podpisem.

Uczelniany opiekun praktyk nie jest zobligowany do potwierdzenia oceny wystawionej przez opiekuna praktyk w placówce, w której studentka/student odbywała/odbywał praktykę.

Opracowano: Zespół ds. kształcenia praktycznego w ramach projektu „Poprzez praktykę do profesjonalizmu - nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Data/aktualizacja: 2011/ 2012, 2014

3. INSTRUKCJE DO PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH

3.1. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNEJ W PRZEDSZKOLU - SEMESTR II

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z psychomotoryką

Rok studiów I, semestr 2

Czas trwania praktyki: 30 godzin lekcyjnych

Pierwsza praktyka studencka jest okazją do przyjrzenia się codzienności przedszkolnej z perspektywy obserwatora. Warto z tej okazji skorzystać i rejestrować swoje doświadczenia i przeżycia z pierwszych dni pobytu w przedszkolu. Będą cennym materiałem do refleksji pedagogicznej i osobistej w dalszym toku kształcenia. Praktyka obserwacyjna stwarza również możliwość dostrzeżenia problemów, które mogą stać się inspiracją do późniejszego podjęcia badań w celu przygotowania pracy dyplomowej.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 30 godzin lekcyjnych. Wymagane 30 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi na praktykę codziennie na cztery godziny przez 5 kolejnych dni bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Należy starać się przychodzić o różnych porach. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce. Studentka/student realizuje praktykę w jednej, dowolnej grupie.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadania	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	24 godziny	Obserwacja czynności nauczycieli oraz dzieci w ciągu dnia aktywności, obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz spontaniczne włączanie się do niektórych elementów zajęć
2	3 godziny	Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców oraz inną dokumentacją regulującą pracę placówki. Zapoznanie się programem wychowania przedszkolnego oraz inną dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci)
3	3 godziny	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk: planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

Obserwacja czynności nauczycieli oraz dzieci w ciągu dnia aktywności. **W czasie trwania praktyki należy przynajmniej raz rozpocząć praktykę o godzinie otwarcia placówki (obserwacja schodzenia się dzieci) oraz przynajmniej raz zakończyć praktykę w chwili zamknięcia placówki (obserwacja rozchodzenia się dzieci).** W toku obserwacji należy unikać postawy oceniającej, a starać się poznawać i rozumieć obserwowane zdarzenia. W trakcie obserwacji działań nauczycielki/nauczyciela w centrum zainteresowania studentki/studenta powinna/powinien się znaleźć nauczycielka/nauczyciel i jej/jego działania podczas dnia aktywności. Analizując postępowanie nauczycielki/nauczyciela można skonfrontować wyniki dokonywanych obserwacji z postulatami pedagogicznymi i własnym doświadczeniem w roli przedszkolaka. Można też dokonać myślowego eksperymentu i spróbować wczuć się w rolę dziecka i odnotować swoje przeżycia.

Studentka/student przeprowadza obserwację:

- schodzenia się dzieci do przedszkola,
- wykonywania przez dzieci czynności samoobsługowych: ubieranie się, mycie się, spożywanie posiłków,
- wyjścia dzieci na zewnątrz budynku: ubieranie się dzieci, zabawy na powietrzu,
- zabaw dowolnych dzieci: obserwacja zabaw dziewczynek i chłopców, tematyka zabaw, wykorzystane zabawki, czas trwania zabawy, zabawy samotne i grupowe, dostęp do zabawek,
- zabaw zorganizowanych przez nauczycielkę/nauczyciela,
- zajęć z zakresu kształcenia językowego: np. słuchanie przez dzieci bajki, nauka wiersza na pamięć, wypowiedanie się na określony temat - obserwowanie poziomu rozwoju mowy, okresu skupienia uwagi,
- zajęć plastycznych: obserwowanie tworzenia rysunków i innych prac plastycznych (jaka jest tematyka prac podejmowanych samorzutnie, którą ręką dziecko wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci, jakie możliwości wyboru ma dziecko),
- zajęć muzycznych: w miarę możliwości studentka/student uczestniczy w zajęciach muzyczno-ruchowych (rytmika), nauce piosenki, obserwuje poczucie rytmu i melodii u dzieci,
- zajęć ruchowych: obserwowanie różnic indywidualnych w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, zwrócenie uwagi na koordynację ruchów, równowagę,
- odpoczynku dzieci: obserwacja przygotowania do leżakowania, zasypiania, zachowania po przebudzeniu, zachowania nauczycielki/nauczyciela podczas leżakowania,
- rozchodzenia się dzieci do domów,
- pomieszczeń przedszkolnych: studentka/student wykonuje schematyczny rysunek rozkładu sali, w której przebywają dzieci.

Obserwując przebieg zajęć edukacyjnych studentka/student:

- odnotowuje temat zajęć,
- śledzi przebieg obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszytach praktyk*,

- zwraca uwagę na stosowane przez nauczycielkę/nauczyciela metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne,
- zwraca uwagę na sposoby aktywizowania i dyscyplinowania dzieci przez nauczycielkę/nauczyciela, w tym dyscyplinowane dziewczynek i chłopców (jak często, w jaki sposób i z jakiego powodu są dyscyplinowani chłopcy i dziewczynki) oraz zróżnicowanie poziomu aktywności poszczególnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem płci,
- zwraca uwagę na zachowanie i aktywność dzieci podczas zajęć,
- zwraca uwagę na relacje interpersonalne i „klimat” emocjonalny panujący podczas zajęć,
- zwraca uwagę na sposób oceniania dzieci.

Podjekuje samodzielne działania w obecności nauczycielki/nauczyciela, w tym:

- w razie potrzeby pomaga dzieciom w wykonywaniu czynności samoobsługowych, dbając o to, by ich nie wyręczać,
- rozmawia z dziećmi, czyta im bajki lub opowiadania,
- podejmuje rozmowy z dziećmi, włącza się w ich zabawy,
- dba o bezpieczeństwo dzieci.

Zadanie 2

Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców oraz inną dokumentacją regulującą pracę placówki. Zapoznanie się programem wychowania przedszkolnego, przewodnikami metodycznymi oraz inną dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci).

Przedszkole to również instytucja, której działalność regulują przepisy, regulaminy i programy. Analizując dokumenty przedszkola warto zastanowić się nad granicami swobody nauczyciela i dzieci.

Zadanie 3

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Studentka/student:

- w pierwszym dniu praktyki przedstawia opiekunowi program, regulamin i instrukcję do praktyki oraz ustala harmonogram odbywania praktyki;
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram;
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym studentka/student zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja zadania 1

Studentka/student sporządza notatkę z przebiegu dnia aktywności, która powinna zawierać: opis zachowania dzieci w toku obserwowanych sytuacji, zajęć edukacyjnych oraz działań podejmowanych przez nauczycielkę/nauczyciela i dzieci; opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta; szkic pomieszczeń, w których przebywają dzieci; własne refleksje i odczucia związane z pobytem w przedszkolu.

Opis zajęć edukacyjnych powinien zawierać:

- zapis tematu zajęć,
- opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, formy pracy, pomocy dydaktycznych,
- opis działań nauczycielki/nauczyciela: z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela,
- opis sposobu oceniania dzieci,

- opis aktywności dzieci w toku zajęć,
- charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć.

Dokumentacja zadania 2

Studentka/student zamieszcza notatkę zawierającą informację o programie wychowania przedszkolnego przyjętego do realizacji w placówce i używanych przewodnikach metodycznych, podając nazwiska autorów, tytuły, nazwę wydawnictwa oraz własne uwagi na temat analizowanych materiałów.

Dokumentacja zadania 3

Studentka/student charakteryzuje swoje relacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytach praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.2. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNO-ASYSTENCKIEJ W KLASIE II LUB III

Kierunek: Pedagogika

**Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne
z psychomotoryką**

Rok studiów II, semestr 3

Czas trwania praktyki: 30 godzin lekcyjnych

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 30 godzin lekcyjnych. Wymagane 30 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do szkoły codziennie na cztery godziny przez kolejne 5 dni bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczyła/uczestniczył w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadania	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	5 godzin	Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycieli i uczniów w ciągu dnia aktywności. (Studentka/student uczestniczy w całym dniu aktywności.)
2	15 godzin	Obserwowanie zajęć edukacyjnych prowadzonych przez opiekuna praktyk.
3	4 godziny	Uczestniczenie za zgodą nauczycielki/nauczyciela w przygotowaniu i realizacji wybranych elementów zajęć, wycieczek klasowych lub uroczystościach klasowych i szkolnych.
4	2 godziny	Uczestniczenie w roli obserwatora w organizowanym przez nauczycielkę/nauczyciela spotkaniu z rodzicami lub Radzie Pedagogicznej.

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadania	Zadania do realizacji w toku praktyki
5	1 godzina	Zapoznanie się ze statutem szkoły, wewnątrzszkolnym systemem oceniania, programem wychowawczym i programem profilaktyki.
6	1 godzina	Zapoznanie się z programem nauczania w klasach I-III i wykazem podręczników przyjętych do realizacji w klasach I-III.
7	2 godziny	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycielki/nauczyciela i uczennic/uczniów w ciągu dnia aktywności.

Podczas dnia aktywności studentka/student:

- obserwuje organizację przestrzeni w klasie (ustawienie mebli, dekoracje) i sporządza schematyczny rysunek rozkładu sali lekcyjnej,
- obserwuje schodzenie się dzieci do klasy i przygotowanie do rozpoczęcia zajęć,
- obserwuje sposób rozpoczynania dnia aktywności - czynności organizacyjno-porządkowe, przywitania,
- obserwuje czynności nauczycielki/nauczyciela i uczennic/uczniów podejmowane w ciągu dnia,
- obserwuje zachowanie uczennic/uczniów podczas zajęć, zwracając szczególną uwagę na:
  - sposób wypowiedzania się uczennic/uczniów,
  - kontrolę uwagi,
  - poziom opanowania umiejętności czytania i pisania,
  - funkcjonowanie dzieci w toku rozwiązywania zadań matematycznych,
  - aktywność artystyczną dzieci - plastyczno-techniczną (obserwuje tworzenie przez dzieci rysunków i innych prac plastycznych, zwracając uwagę na to, którą ręką dziecko

- wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci),
- aktywność muzyczną (zwraca uwagę na poczucie rytmu i melodii u dzieci, ich zaangażowanie, możliwości głosowe),
- w toku zajęć ruchowych zwraca uwagę na poziom rozwoju motoryki dzieci: obserwuje różnice indywidualne w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, uwzględniając koordynację ruchów, równowagę,
- funkcjonowanie w czasie zajęć uczniów z trudnościami w nauce,
- obserwuje zachowanie się dzieci w czasie przerw (zabawy, spożywanie posiłków, rodzaje podejmowanych przez dzieci interakcji),
- zwraca uwagę na stosunki emocjonalne i społeczne w klasie i zachowania społeczne uczennic/uczniów,
- obserwuje zakończenie dnia aktywności i rozchodzenie się dzieci.

Na realizację tego zadania proponuje się przeznaczyć pięć godzin. W tym czasie można zarówno na zapoznawać się z przebiegiem dnia aktywności i sytuacji rutynowych, jak też obserwować uczennice/uczniów w różnych sytuacjach edukacyjnych i społecznych.

Zadanie 2

Obserwowanie zajęć edukacyjnych prowadzonych przez opiekuna praktyk.

Obserwując przebieg zajęć edukacyjnych studentka/student:

- odnotowuje temat zajęć,
- śledzi przebieg obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszycie praktyk*,
- zwraca uwagę na stosowane przez nauczycielkę/nauczyciela metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne,
- zwraca uwagę na sposoby aktywizowania i dyscyplinowania uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela oraz zróżnicowanie poziomu aktywności poszczególnych uczniów,

- zwraca uwagę na zachowanie i aktywność uczniów podczas zajęć,
- zwraca uwagę na relacje interpersonalne i „klimat” emocjonalny panujący podczas zajęć,
- zwraca uwagę na sposób oceniania uczniów, sposób zadawania i kontrolowania pracy domowej.

Zadanie 3

Uczestniczenie w przygotowaniu i realizacji wybranych elementów zajęć, wycieczek klasowych lub uroczystościach klasowych i szkolnych.

Studentka/student:

- uzgadnia z nauczycielką/nauczycielem czas i formę udziału w zajęciach prowadzonych przez nauczycielkę/nauczyciela,
- podejmuje samodzielne działania w obecności nauczycielki/nauczyciela,
- w czasie przerw podejmuje rozmowy z uczennicami/uczniami i włącza się w ich zabawy.

Zadanie 4

Uczestniczenie w roli obserwatora w organizowanym przez nauczycielkę/nauczyciela spotkaniu z rodzicami lub szkoleniowej Radzie Pedagogicznej.

Studentka/student:

- uzgadnia z nauczycielką/nauczycielem możliwość uczestnictwa w zebraniu rodziców,
- rejestruje przebieg zebrania i problemy poruszane przez rodziców i nauczycielkę/nauczyciela,

Albo:

- uzgadnia z dyrektorem szkoły możliwość uczestnictwa w Radzie Pedagogicznej,
- rejestruje przebieg zebrania i problemy poruszane przez nauczycieli i dyrektora szkoły.

Zadanie 5 i 6

Zapoznanie się ze statutem szkoły, wewnątrzszkolnym systemem oceniania, programem wychowawczym i programem profilaktyki oraz

z programem nauczania w klasach I-III, wykazem podręczników przyjętych do realizacji w klasach I-III.

Zadanie 7

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Studentka/student:

- w pierwszym dniu praktyki przedstawia opiekunowi program, regulamin i instrukcję praktyki i ustala harmonogram własnej praktyki,
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym studentka/student zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja zadania 1

Studentka/student sporządza notatkę z przebiegu dnia aktywności, która powinna zawierać:

- opis zachowania uczennic/uczniów w toku obserwowanych zajęć edukacyjnych i przerw,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z pobytom w szkole.

Dokumentacja zadania 2

Studentka/student zamieszcza opis wszystkich obserwowanych zajęć edukacyjnych. Opis powinien zawierać:

- zapis tematu zajęć,
- opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,
- opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela,
- opis sposobu oceniania uczennic/uczniów,
- zapis treści zadania domowego,
- opis aktywności uczennic/uczniów w toku zajęć,
- charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć.

Dokumentacja zadania 3

Studentka/student zamieszcza

- notatkę informującą o formie własnego uczestnictwa w zajęciach,
- opis podejmowanych interakcji z uczennicami/uczniami,
- własne refleksje i odczucia związane z podejmowanymi działaniami.

Dokumentacja zadania 4

Studentka/student zamieszcza krótkie sprawozdanie z przebiegu zebrania z rodzicami albo Rady Pedagogicznej, opisuje zdarzenia, które wzbudziły szczególne zainteresowanie oraz własne uwagi i refleksje.

Dokumentacja zadania 5 i 6

Studentka/student zamieszcza notatkę zawierającą: tytuł i nazwisko autora programu nauczania w klasach I-III przyjętego do realizacji w szkole, wykaz używanych podręczników: nazwiska autorów,

tytuły, nazwę wydawnictwa oraz własne uwagi dotyczące analizowanych materiałów.

Dokumentacja zadania 7

Studentka/student charakteryzuje swoje relacje z nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wymienionych powyżej sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytach praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.3. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNO-ASYSTENCKIEJ W PRZEDSZKOLU

Kierunek: Pedagogika

**Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne
z psychomotoryką**

Rok studiów II, semestr 4

Czas trwania praktyki: 40 godzin lekcyjnych

Praktyka obserwacyjno-asystencka w przedszkolu jest drugą praktyką realizowaną w przedszkolu. Studentka/student zna już ogólnie specyfikę tej instytucji, więc może zarówno pogłębić tę wiedzę, jak i spróbować swoich sił w samodzielnym nawiązywaniu kontaktów z dziećmi, uczestniczeniu w zabawach, codziennych czynnościach dzieci, organizowaniu i prowadzeniu zajęć edukacyjnych w przedszkolu. Wszystkie obserwacje i doświadczenia zebrane podczas działań podejmowanych z dziećmi warto konfrontować z wiedzą dotyczącą rozwoju dziecka, zaleceniami dotyczącymi postępowania wychowawczego z dzieckiem w wieku przedszkolnym oraz wiedzą metodyczną wyniesioną z zajęć. Mimo że nie ma regulaminowego wymogu realizowania praktyki we wszystkich grupach wiekowych, to studentki/studenci, które/którzy wiążą swoją przyszłość zawodową z pracą w przedszkolu, powinny/powinni zadbać o to, aby zaplanować swój czas (orientacyjnie 15 godzin) tak, aby spędzić po kilka godzin w różnych grupach wiekowych. Zaleca się, w miarę możliwości placówki, przeprowadzenie przynajmniej części zajęć w grupie odbywającej roczne przygotowanie do szkoły. Aby umożliwić studentkom/studentom wykorzystanie zdobytej w trakcie studiów wiedzy diagnostycznej i z zakresu psychomotoryki, zaleca się, aby praktyka rozpoczęła się po odbyciu przez studentki/studentów części zajęć z przedmiotu „Podstawy psychomotoryki”.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 40 godzin lekcyjnych. Wymagane 40 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do przedszkola codziennie na pięć godzin przez kolejne 8 dni, bądź kilka razy w tygodniu,

aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczył/a w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadań	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	10 godzin	Obserwacja czynności nauczycieli oraz dzieci w ciągu dnia aktywności. Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz spontaniczne włączanie się w prowadzenie niektórych elementów zajęć.
2	2 godziny	Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców, realizowanym programem wychowania przedszkolnego oraz dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci). Zapoznanie się z rozkładem materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela.
3	6 godzin	Podjęcie próby opisu dziecka przejawiającego trudności adaptacyjne do grupy rówieśniczej (we współpracy z nauczycielką/nauczycielem).
4	20 godzin	Samodzielne zajmowanie się grupą dzieci, sprawowanie nad nimi opieki, nadzorowanie i organizowanie zabaw i zajęć. Samodzielne prowadzenie zajęć edukacyjnych według wcześniej przygotowanych i zatwierdzonych przez opiekuna planów lub projektów (10 jednostek zajęciowych).
5	2 godziny	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk: planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp. Konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów lub projektów, omówienie prowadzonych zajęć.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

W toku obserwacji przebiegu dnia aktywności w przedszkolu należy zwrócić uwagę na:

- schodzenie się dzieci do przedszkola (przynajmniej raz studentka/student rozpoczyna praktykę z chwilą otwarcia placówki),
- wykonywanie przez dzieci czynności samoobsługowych: ubieranie się, mycie się, spożywanie posiłków,
- wyjścia dzieci na zewnątrz budynku: ubieranie się dzieci, zabawy na powietrzu,
- zabawy dowolne dzieci: obserwacja zabaw dziewczynek i chłopców (czym się bawią, gdzie, w jaki sposób), tematyka zabaw, wykorzystane zabawki, czas trwania zabawy, zabawy samotne i grupowe,
- interakcje między dziewczynkami i chłopcami: czy podejmują aktywności wspólnie czy osobno, jakie formy przybiera ich wspólna aktywność,
- zabawy zorganizowane przez nauczycielkę/nauczyciela,
- odpoczynek dzieci: obserwacja przygotowania do leżakowania, zasypiania, zachowania po przebudzeniu,
- rozchodzenie się dzieci do domów (przynajmniej raz studentka/student kończy praktykę z chwilą zamknięcia placówki),
- pomieszczenia przedszkolne: studentka/student wykonuje schematyczny rysunek rozkładu sali, w której przebywają dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem kącików dla dziewczynek i chłopców (jeśli znajdują się w sali) oraz dostępności dla dzieci różnego rodzaju elementów wyposażenia (zabawek, materiałów plastycznych, książek).

W toku obserwacji zajęć edukacyjnych prowadzonych przez opiekuna praktyki należy przeprowadzić obserwację:

- **zajęć z zakresu kształcenia językowego** - np. słuchanie przez dzieci bajki, nauka wiersza na pamięć, wypowiedanie się na określony temat, przygotowanie do nauki czytania i pisania, obserwowanie poziomu rozwoju mowy, okresu skupienia uwagi,

- **zajęć z zakresu kształcenia matematycznego** - obserwowanie umiejętności przeliczania, porównywania liczebności zbiorów, prób dodawania i odejmowania na konkretnych,
- **zajęć plastycznych i ćwiczeń grafomotorycznych** - obserwowanie tworzenia rysunków i innych prac plastycznych (jaka jest tematyka prac podejmowanych samorzutnie, którą ręką dziecko wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci),
- **zajęć muzycznych** - w miarę możliwości studentka/student uczestniczy w zajęciach muzyczno-ruchowych (rytmika) lub na uce piosenki, obserwuje poczucie rytmu i melodii u dzieci,
- **zajęć ruchowych** - obserwowanie różnic indywidualnych w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, zwrócenie uwagi na koordynację ruchów, równowagę,
- zajęć zorganizowanych prowadzonych na terenie przedszkola, np. nauki języka angielskiego, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych itp.,
- w toku obserwacji zajęć edukacyjnych należy zwrócić uwagę na aktywność dziewczynek i chłopców oraz kontekst, sposób i częstotliwość zwracania się nauczycielki/nauczyciela do dzieci różnej płci.

Zadanie 2

Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców, realizowanym programem wychowania przedszkolnego oraz dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci); zapoznanie się z rozkładem materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela.

- studentka/student zapoznaje się z wymienionymi dokumentami, zwłaszcza dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela,
- studentka/student analizuje program realizowany w przedszkolu oraz podręczniki i pomoce wykorzystywane przez nauczycielkę/nauczyciela grupy, w której będzie samodzielnie prowadzić zajęcia,

- studentka/student analizuje podręczniki i pomoce (np. karty pracy) pod kątem przedstawienia w nich dziewczynek i chłopców oraz kobiet i mężczyzn (jak wyglądają, czym się zajmują, w jakich kontekstach są przedstawieni), a także osób z niepełnosprawnością.

Zadanie 3

W oparciu o obserwację i rozmowy z opiekunem praktyk, studentka/student wybiera dziecko przejawiające trudności adaptacyjne go grupy i nawiązuje z nim kontakt. Stara się zaobserwować je w różnych momentach przebywania w placówce: gdy jest przyprawdazane do przedszkola, w trakcie zajęć, swobodnej zabawy itp. Na podstawie dokonanej obserwacji oraz poznanych tekstów z zakresu pedagogiki i psychologii, studentka/student opisuje zachowanie dziecka, próbując je zinterpretować. Swoje opracowanie przedstawia nauczycielce/nauczycielowi i poddaje je dyskusji. Studentka/student sporządza notatkę zawierającą opis zachowań dziecka, swoją interpretację oraz refleksje z dyskusji z opiekunem praktyk.

Zadanie 4

W toku samodzielnego wypełniania roli nauczycielki/nauczyciela, studentka/student spontanicznie włącza się w tok zajęć i podejmuje czynności nauczycielki/nauczyciela poprzez :

- sprawowanie opieki nad dziećmi w ciągu całego dnia pobytu dzieci w przedszkolu,
- organizację zajęć i zabaw dowolnych dzieci oraz udział w nich,
- inicjowanie zabaw, zajęć manualnych,
- rozmowy z dziećmi,
- czytanie dzieciom,
- pomoc dzieciom w wykonywaniu czynności samoobsługowych, dbając o to, by ich nie wyręczać,
- dbanie o bezpieczeństwo dzieci.

W toku samodzielnego wypełniania roli nauczycielki/nauczyciela, studentka/student:

- podejmując działania według wskazówek opiekuna praktyk, zgodnie z programem nauczania realizowanym w danej

grupie, prowadzi zajęcia (stosowne do wieku dzieci) w zakresie wszystkich obszarów edukacyjnych, w tym **przynajmniej**:

- dwukrotnie zajęcia rozwijające funkcje językowe,
- dwukrotnie zajęcia kształtujące elementarne pojęcia matematyczne,
- raz zajęcia muzyczne,
- raz zajęcia plastyczno-techniczne,
- raz zajęcia ruchowe;
- w toku zajęć z zakresu edukacji językowej należy podejmować zróżnicowane działania edukacyjne obejmujące doskonalenie umiejętności słuchania, mówienia oraz przygotowania do nauki czytania i pisania,
- w toku zajęć kształtujących elementarne pojęcia należy przeprowadzić ćwiczenia przeliczania, porównywania liczebności zbiorów, próby dodawania i odejmowania na konkretach,
- w toku zajęć plastycznych należy zaprojektować zastosowanie ciekawej techniki plastycznej bądź wykonanie atrakcyjnego dla dzieci wytworu, wydać dzieciom instrukcje, pomagać w trakcie realizacji pracy oraz dokonać jej oceny i ekspozycji,
- w toku zajęć muzycznych należy przeprowadzić naukę nowej piosenki oraz inne działania uzgodnione z nauczycielką/nauczycielem,
- w toku zajęć ruchowych należy organizować zróżnicowaną aktywność ruchową obejmującą ćwiczenia i zabawy bieżne, rzutowe, skoczne, równoważne, zwinnościowe, z elementami współdziałania w zespole,
- podczas zajęć edukacyjnych należy organizować pracę w grupach i stosować metody aktywizujące dzieci.

Zadanie 5

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp. Konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów lub projektów oraz omówienie prowadzonych zajęć.

Studentka/student:

- przedstawia opiekunowi praktyk program, regulamin i instrukcję praktyk oraz ustala harmonogram praktyki;

- przedstawia nauczycielce/nauczycielowi-opiekunowi praktyk opracowane przez siebie plany lub projekty zajęć do konsultacji;
- po samodzielnym przeprowadzaniu zajęć omawia z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk przebieg zajęć;
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja realizacji zadania 1

Studentka/student zamieszcza:

- krótki opis przebiegu dnia w przedszkolu,
- opis sytuacji i zdarzeń, które szczególnie zainteresowały studentkę/studenta,
- zapis refleksji i odczuć związanych z obserwowanymi sytuacjami,
- opis organizacji sali z uwzględnieniem podziału na kąciaki dla dziewczynek i chłopców (jeśli takie występują) oraz sposobu wykorzystania kąciaków przez dzieci różnej płci,
- zapis tematu zajęć i krótki opis przebiegu zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk z zakresu:
  - kształcenia matematycznego,
  - zajęć plastycznych i ćwiczeń grafomotorycznych,
  - zajęć muzycznych,

- zajęć zorganizowanych prowadzonych na terenie przedszkola, np. nauki języka angielskiego, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych itp.,
- zapis własnych refleksji i przemyśleń na temat obserwowanych zajęć.

Dokumentacja realizacji zadania 2

Studentka/student zamieszcza:

- informacje na temat programu realizowanego w przedszkolu, podaje tytuł programu, autora, podstawowe założenia programu,
- wynik analizy podręczników i innych wykorzystanych materiałów pod kątem płci i niepełnosprawności,
- zapis uwag i refleksji związanych z analizowanymi materiałami.

Dokumentacja realizacji zadania 3

W oparciu o obserwację studentka/student opracowuje wstępną diagnozę pedagogiczną, zawierającą opis zachowań dziecka i ewentualnych jego źródeł oraz refleksje z dyskusji z opiekunem praktyk na temat zachowania wybranego dziecka i opracowanej diagnozy.

Dokumentacja realizacji zadania 4

Studentka/student zamieszcza:

- opis sytuacji, w jakich samodzielnie zajmowała/zajmował się grupą dzieci, i działań, które podejmowała/podejmował,
- zapis uwag i refleksji związanych z wchodzeniem w rolę nauczycielki/nauczyciela,
- samodzielnie opracowane plany lub projekty wszystkich przeprowadzonych zajęć edukacyjnych,
- opisy przebiegu przeprowadzonych zajęć,
- zapis refleksji na temat przeprowadzonych zajęć z elementami oceny realizacji założonych celów.

Dokumentacja realizacji zadania 5

Studentka/student zamieszcza:

- opis współpracy z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk;

- swoje uwagi i refleksje na temat przebiegu współpracy z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytach praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.4. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNEJ WRZEŚNIOWEJ - KLASA I

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z psychomotoryką

Rok studiów III, semestr 5

Czas trwania praktyki: 40 godzin lekcyjnych

Celem praktyki jest umożliwienie studentkom/studentom obserwacji i współuczestniczenia w pierwszych dniach pobytu dzieci w szkole w klasie pierwszej. Praktyka pozwala na zdobycie doświadczeń niezbędnych przy podejmowaniu pierwszej pracy w edukacji wczesnoszkolnej.

Studentka/student zobowiązana/zobowiązany jest do rozpoczęcia praktyki w dniu inauguracji roku szkolnego tak, aby obserwować przebieg pierwszego spotkania nauczycielki/nauczyciela z dziećmi, rodzicami, a także pierwsze dni adaptacji dzieci w szkole. Studentka/student powinna/powinien zgłosić się w szkole, w której będzie odbywać praktykę, w czerwcu (przed ukończeniem roku szkolnego) w celu ustalenia szczegółów dotyczących rozpoczęcia jej realizacji.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 40 godzin lekcyjnych. Wymagane 40 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do szkoły codziennie na pięć godzin przez kolejne 8 dni, bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczyła/uczestniczył w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadania	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	4 godziny	Obserwacja przebiegu pierwszego dnia uczniów klasy I w szkole.
2	14 godzin	Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycieli i uczniów w pierwszych dniach pobytu dzieci w szkole. Obserwację należy prowadzić w pierwszej połowie września. Studentka/student przynajmniej raz uczestniczy w całym dniu aktywności.
3	2 godziny	Obserwacja przebiegu pierwszego zebrania z rodzicami uczniów.
4	14 godzin	Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk.
5	4 godziny	Obserwacja zachowania dzieci w celu dostrzeżenia dziecka przejawiającego trudności adaptacyjne do grupy rówieśniczej. Charakterystyka takich zachowań z próbą wyjaśnienia ich występowania, po wcześniejszej rozmowie z nauczycielką/nauczycielem.
6	2 godziny	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk: planowanie przebiegu praktyki, analiza i omówienie z opiekunem przebiegu praktyk.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Pierwszy dzień w szkole to dla dzieci i rodziców ważne doświadczenie, a dla nauczycieli poważne zadanie organizacyjne. W centrum zainteresowań studentki/studenta powinny się znaleźć się obydwie aspekty tego wydarzenia. Kolejne dni w szkole to przede wszystkim proces konfrontacji oczekiwań i wymagań dzieci, rodziców i nauczycieli. W toku wzajemnych interakcji krystalizują się reguły organizujące zespół klasowy, dzieci wchodzą w rolę ucznia, ustala się system norm określających relacje między nauczycielem i uczniami. Praktyka wrześniowa ma być okazją do prześledzenia procesu tworzenia się społeczności klasowej, wchodzenia dzieci w rolę uczniów, obserwowania działań nauczycielki

w roli animatora życia społecznego klasy. Poniższy katalog czynności ma ułatwić studentce/studentowi realizację tych zadań.

Zadanie 1

Obserwacja przebiegu pierwszego spotkania nauczycielki/nauczyciela z dziećmi i rodzicami.

Studentka/student:

- przychodzi do szkoły przed rozpoczęciem zajęć i obserwuje organizację i przebieg pierwszego dnia pobytu uczennic/uczniów pierwszej klasy w szkole,
- zwraca uwagę na zachowanie dzieci i rodziców,
- obserwuje sposób powitania uczennic/uczniów,
- obserwuje spotkanie dzieci z nauczycielką/nauczycielem w klasie.

Zadanie 2

Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycielek/nauczycieli i dzieci w pierwszych dniach ich pobytu w szkole.

Obserwację należy prowadzić w pierwszej połowie września. Studentka/student przynajmniej raz uczestniczy w całym dniu aktywności.

Podczas dnia aktywności studentka/student:

- obserwuje przychodzenie dzieci do szkoły,
- obserwuje schodzenie się dzieci do klasy i przygotowania do rozpoczęcia zajęć,
- obserwuje sposób rozpoczynania dnia aktywności: czynności organizacyjno-porządkowe, przywitanie,
- obserwuje proces zapoznawania się dzieci między sobą,
- obserwuje proces poznawania dzieci przez nauczycielkę/nauczyciela,
- obserwuje działania nauczycielki/nauczyciela, zwracając uwagę na sposoby wspomagania procesu adaptacji uczennic/uczniów do środowiska szkolnego,
- obserwuje działania nauczycielki/nauczyciela związane z ustaleniem miejsc uczennic/uczniów w klasie,
- obserwuje zachowanie uczennic/uczniów podczas zajęć, szczególnie zwracając uwagę na różnice indywidualne między dziećmi w zakresie:

- aktywności werbalnej uczennic/uczniów (np. sposób wypowiedzenia się),
- poziomu opanowania umiejętności czytania i pisania,
- funkcjonowania dzieci w toku rozwiązywania zadań matematycznych,
- aktywności plastyczno-technicznej dzieci (np. tworzenie przez dzieci rysunków i innych prac plastycznych; studentka/student obserwuje, którą ręką dziecko wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci),
- aktywności muzycznej (studentka/student zwraca uwagę np. na poczucie rytmu i melodii u dzieci, ich zaangażowanie, możliwości głosowe),
- aktywności ruchowej dzieci (np. poziom rozwoju motoryki dzieci; studentka/student obserwuje różnice indywidualne w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, zwraca uwagę na koordynację ruchów, równowagę itp.)
- obserwuje zachowanie się dzieci w czasie przerw (zabawy, spożywanie posiłków, rodzaje podejmowanych przez dzieci interakcji, aktywność dziewczynek i chłopców);
- zwraca uwagę na stosunki interpersonalne w klasie szkolnej i zachowania społeczne uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem kontaktów między dziewczynkami i chłopcami,
- obserwuje zakończenie dnia aktywności i rozchodzenie się dzieci.

Zadanie 3

Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz spontaniczne włączanie się do prowadzenia niektórych elementów zajęć;

Obserwując przebieg zajęć edukacyjnych studentka/student:

- odnotowuje temat zajęć,
- śledzi przebieg obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszycie praktyk*,
- obserwuje stosowane przez nauczycielkę/nauczyciela metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne,

- obserwuje sposoby aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela, zwracając szczególną uwagę na płęć,
- zwraca uwagę na zachowanie i aktywność uczennic/uczniów podczas zajęć,
- zwraca uwagę na relacje interpersonalne i „klimat” emocjonalny panujący podczas zajęć,
- zwraca uwagę na sposób oceniania uczennic/uczniów oraz sposób zadawania i kontrolowania pracy domowej.

Zadanie 4

Obserwacja przebiegu pierwszego zebrania nauczycielki/nauczyciela z rodzicami uczennic/uczniów.

Studentka/student uczestniczy w pierwszym zebraniu nauczycielki/nauczyciela z rodzicami. Obserwując jego przebieg studentka/student opisuje:

- podejmowaną tematykę,
- nawiązywanie przez nauczycielkę/nauczyciela relacji z rodzicami oraz sposób prowadzenia zebrania,
- zaobserwowane relacje interpersonalne i „klimat” całego spotkania.

Zadanie 5

Studentka/student obserwuje dziecko przejawiające trudności w adaptacji do grupy. Nawiązuje z nim kontakt, a następnie opisuje zachowanie dziecka z próbą jego uzasadnienia, sięgając również do literatury. Swoimi uwagami i wnioskami na temat zauważonych zachowań dziecka dzieli się z nauczycielką/nauczycielem. Po rozmowie z nauczycielką/nauczycielem zapisuje swoje obserwacje i refleksje.

Zadanie 6

Studentka/student:

- analizuje program nauczania dla klas I-III przyjęty do realizacji w szkole,
- prowadzi analizę podręczników pod kątem przedstawiania osób różnej płci (tego, jak wyglądają, czym się zajmują, w jakich kontekstach są pokazywane, jak często się pojawiają),

- zapoznaje się z rozkładem materiału oraz podręcznikami innymi materiałami wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela w klasie, w której odbywa praktykę.

Zadanie 7

Studentka/student w toku przynajmniej dwóch wybranych zajęć koncentruje się na aktywności dziewczynek i chłopców oraz interakcjach nauczycielki/nauczyciela z dziećmi różnej płci.

Studentka/student sprawdza i odnotowuje:

- liczbę interakcji nawiązywanych przez nauczycielkę/nauczyciela z dziewczynkami i chłopcami,
- sytuacje i kontekst, w jakim interakcje te są nawiązywane,
- częstotliwość zgłaszania się do odpowiedzi dziewczynek i chłopców,
- częstotliwość udzielania głosu dzieciom różnej płci.

Zadanie 8

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk: planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Studentka/student:

- przedstawia opiekunowi praktyk program, regulamin i instrukcję praktyk oraz ustala harmonogram praktyki;
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;

- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja zadania 1

Studentka/student zamieszcza opis organizacji i przebiegu pierwszego dnia pobytu uczennic/uczniów klasy pierwszej w szkole oraz własne refleksje na temat obserwowanych zdarzeń.

Dokumentacja zadania 2

Studentka/student sporządza notatkę z przebiegu dnia aktywności, która powinna zawierać:

- opis zachowania uczennic/uczniów w toku obserwowanych zajęć i przerw,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z pobytom w szkole.

Dokumentacja zadania 3

Studentka/student zamieszcza opis wszystkich obserwowanych zajęć edukacyjnych. Opis powinien zawierać:

- zapis tematu zajęć,
- opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,
- opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela, włączając w to porównanie aktywizowania i dyscyplinowania dziewczynek i chłopców,
- opis sposobu oceniania uczennic/uczniów,
- zapis treści zadania domowego,
- opis aktywności uczniów w toku zajęć,
- charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,

- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć,
- opis własnego uczestnictwa w zajęciach i podejmowanych próbach interakcji z uczennicami/uczniami,
- własne refleksje i odczucia związane z podejmowanymi samodzielnie działaniami.

Dokumentacja zadania 4

Studentka/student: sporządza notatkę z przebiegu pierwszego zebrania nauczycielki/nauczyciela z rodzicami, zawierającą zarówno jego plan i opis przebiegu, jak i własne refleksje i wnioski studentki/studenta.

Dokumentacja zadania 5

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę zawierającą opis obserwowanego dziecka, swoje uwagi i wnioski oraz refleksje po omówieniu sytuacji dziecka z nauczycielką/nauczycielem.

Dokumentacja zadania 6

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę zawierającą: tytuł i nazwisko autora programu nauczania w klasach I-III przyjętego do realizacji w szkole,
- wykaz podręczników wykorzystywanych w klasie, w której prowadzi samodzielne zajęcia: nazwiska autorów, tytuły, nazwę wydawnictwa oraz własne uwagi,
- opisuje wyniki analizy podręczników pod kątem przedstawienia w nich osób różnej płci.

Dokumentacja zadania 7

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę na temat aktywności dziewczynek i chłopców oraz interakcji nauczycielki/nauczyciela z dziećmi różnej płci.

Dokumentacja zadania 8

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę zawierającą charakterystykę i opinię na temat swoich relacji z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student: może zamieścić w *Zeszytach praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.5. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI DYPLOMOWEJ

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z psychomotoryką

Rok studiów III, semestr 6

Czas trwania praktyki: 40 godzin lekcyjnych

Praktyka pedagogiczna realizowana w semestrze 6 to ostatnia praktyka w toku studiów, w czasie której studentka/student doskonalili swoje umiejętności nauczycielskie. Praktykę odbywa się w szkole, w klasie I, II albo III według własnego wyboru, z uwzględnieniem możliwości placówki. Praktyka może także przebiegać w następujący sposób: 20 godzin w szkole i 20 godzin w oddziale przedszkolnym realizującym obowiązkowe przygotowanie przedszkolne.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 40 godzin lekcyjnych. Wymagane 40 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do szkoły codziennie na pięć godzin lekcyjnych przez kolejne 8 dni bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczyła/uczestniczył w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadań	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	10 godzin	Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz ewentualne spontaniczne włączanie się do prowadzenia niektórych elementów zajęć.
2	5 godzin	Zapoznanie się z programami nauczania, rozkładami materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela; Ustalanie z opiekunem praktyki planu jej przebiegu, konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów zajęć, omawianie samodzielnie prowadzonych zajęć.
3	15 godzin	Samodzielne prowadzenie przez studentkę/studenta zajęć edukacyjnych według wcześniej przygotowanych i zatwierdzonych przez opiekuna planów lub projektów zajęć, w tym przynajmniej dwukrotnie samodzielne prowadzenie zajęcia w całym dniu aktywności .
4	6 godzin	Opracowanie (na podstawie obserwacji dzieci w grupie oraz analizy literatury) dla wybranego dziecka, którego zachowanie wzbudza niepokój, fragmentu diagnozy nauczycielskiej, zawierającej propozycję testów pedagogicznych, psychomotorycznych z uzasadnieniem ich wykorzystania do badania obserwowanego dziecka.
5	4 godziny	Zapoznanie się z przyjętą w szkole procedurą pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; Obserwacja zajęć w zespole korekcyjno-kompensacyjnym albo zajęć dydaktyczno-wyrównawczych; Rozmowa z osobą prowadzącą zajęcia korekcyjno-kompensacyjne lub dydaktyczno-wyrównawcze na temat obserwowanych zajęć.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz ewentualne spontaniczne włączanie się w prowadzenie niektórych elementów zajęć.

Realizacja tego zadania ma służyć przede wszystkim przygotowaniu się studentki/studenta do samodzielnego prowadzenia zajęć. Poznanie uczennic/uczniów, stylu pracy nauczycielki/nauczyciela, wstępna orientacja w wiedzy i kompetencjach szkolnych poszczególnych dzieci, zdobycie ich zaufania to główne cele tego etapu praktyki. Przed przystąpieniem do obserwacji warto przemyśleć jej przebieg zarówno w odniesieniu do obszarów obserwacji, jak i możliwości współdziałania z nauczycielką/nauczycielem i nawiązywania kontaktów z uczennicami/uczniami. Poniższe zadania mają ułatwić zaprojektowanie własnych działań w pierwszym etapie praktyki.

W toku obserwacji pracy nauczycielki/nauczyciela-opiekuna praktyk studentka/student:

- zapoznaje się z klasą (grupą), w której będzie prowadzić zajęcia edukacyjne,
- obserwuje czynności nauczycielki/nauczyciela i uczennic/uczniów,
- obserwuje sposób funkcjonowania klasy (grupy) oraz zapoznaje się z realizowanymi treściami kształcenia, tak, by móc zaprojektować plany prowadzonych przez siebie zajęć,
- śledzi tok metodyczny obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszytach praktyk*,
- obserwuje sposoby aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela oraz zróżnicowanie poziomu aktywności poszczególnych dzieci, zwracając szczególną uwagę na zróżnicowanie ze względu na płeć,
- zwraca uwagę na poziom rozwoju mowy i myślenia, okres skupienia uwagi, pamięć,
- obserwuje poziom opanowania umiejętności czytania i pisanania u dzieci,

- obserwuje funkcjonowanie dzieci w toku rozwiązywania zadań matematycznych,
- obserwuje aktywność artystyczną dzieci - plastyczno-techniczną i muzyczną,
- obserwuje funkcjonowanie w czasie zajęć uczniów z trudnościami w nauce,
- pomaga uczennicom/uczniom doświadczającym trudności w nauce w wykonywaniu zadań,
- obserwuje, w toku zajęć ruchowych, poziom rozwoju motoryki dzieci,
- analizuje sposób oceniania uczniów, sposób zadawania i kontrolowania pracy domowej,
- obserwuje zachowanie się dzieci w czasie przerw,
- spontanicznie włącza się w tok zajęć i podejmuje czynności nauczycielki/nauczyciela,
- odnotowuje swoje obserwacje w *Zeszytcie praktyk*.

Zadanie 2

Zapoznanie się z programami nauczania, rozkładami materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela.

Ustalenie z opiekunem praktyki planu jej przebiegu, konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów zajęć lub projektów, omówienie prowadzonych przez studentkę/studenta zajęć;

- studentka/student ustala z nauczycielką/nauczycielem harmonogram samodzielnie prowadzonych zajęć;
- na podstawie lektury wymienionych w zadaniu dokumentów i rozmów z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk studentka/student opracowuje plany zajęć.

Zadanie 3

Samodzielne prowadzenie przez studentkę/studenta zajęć edukacyjnych według wcześniej przygotowanych i zatwierdzonych przez opiekuna planów lub projektów. **Przynajmniej dwukrotnie studentka/student prowadzi samodzielnie zajęcia w całym dniu aktywności.**

Studentka/student:

- podejmuje działania według wskazówek opiekuna praktyk, zgodnie z programem nauczania realizowanym w danej klasie,
- prowadzi zajęcia w zakresie wszystkich obszarów edukacyjnych, w tym **przynajmniej**:
  - czterokrotnie zajęć z zakresu edukacji polonistycznej,
  - trzykrotnie zajęcia z zakresu edukacji matematycznej,
  - dwukrotnie zajęcia z zakresu edukacji środowiskowej,
  - dwukrotnie zajęcia muzyczne,
  - dwukrotnie zajęcia plastyczno-techniczne,
- w toku zajęć z zakresu edukacji polonistycznej należy podjąć zróżnicowane działania edukacyjne obejmujące doskonalenie umiejętności słuchania, mówienia, czytania i pisania,
- w toku zajęć z zakresu edukacji matematycznej przynajmniej raz należy wprowadzić nowy materiał nauczania oraz prowadzić ćwiczenia rachunku pamięciowego i rozwiązywanie zadań z treścią,
- w toku zajęć plastycznych należy zaprojektować zastosowanie ciekawej techniki plastycznej bądź wykonanie atrakcyjnego dla dzieci wytworu, zadbać o zgromadzenie potrzebnych materiałów (np. poinformować wcześniej uczennice/uczniów o potrzebie ich przyniesienia), wydać instrukcje, pomagać w trakcie realizacji pracy oraz dokonać jej oceny,
- w toku zajęć muzycznych należy przeprowadzić naukę nowej piosenki oraz inne działania uzgodnione z nauczycielką/nauczycielem,
- w toku zajęć ruchowych należy organizować zróżnicowaną aktywność ruchową obejmującą ćwiczenia i zabawy bieżne, rzutowe, skoczne, równoważne, zwinnościowe, z elementami współdziałania w zespole,
- przynajmniej raz w toku każdego zajęć edukacyjnych studentka/student organizuje pracę w grupach oraz stosuje metody aktywizujące dzieci,
- wykorzystuje materiały, podręczniki i pomoce dydaktyczne dostępne w placówce, a także samodzielnie opracowuje niezbędne do prowadzenia zajęć pomoce,
- kontroluje i ocenia pracę uczennic/uczniów,
- zadaje i kontroluje pracę domową,

- studentka/student dwukrotnie nagrywa (w zależności od możliwości audio lub video) prowadzone przez siebie zajęcia, a następnie analizuje swój sposób komunikowania się z dziećmi: cechy języka, jakim się posługuje, komunikaty kierowane do dzieci (zwracając uwagę na sposób zwracania się do dzieci różnej płci) oraz ilość czasu przeznaczanego na interakcje z dziewczynkami i chłopcami.

W toku praktyki studentka/student może także, po uzgodnieniu z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk, prowadzić badania realizowane w ramach przygotowywania swojej pracy licencjackiej.

Zadanie 4

Studentka/student w oparciu o obserwację wybiera dziecko, którego zachowanie z określonego powodu wzbudza jej/jego niepokój. Nawiązuje z nim kontakt i obserwuje je. Analizuje sytuację dziecka i odnosząc się do literatury, a także sięgając do testów pedagogicznych i psychomotorycznych, studentka/student przygotowuje propozycję jednego lub kilku wybranych testów pedagogicznych i/lub psychomotorycznych, które można by wykorzystać do badania obserwowanego dziecka. Studentka/student podaje zastosowanie testu, uzasadnienie oraz możliwe (potencjalne) interpretacje wyniku. Opracowanie to przygotowuje w formie studium przypadku, które konsultuje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk. Sporządza notatkę obejmującą zarówno doświadczenie opracowywania studium przypadku, jak i uwagi opiekuna praktyk na temat propozycji zastosowania wybranych testów oraz własne refleksje z odbytych z nim konsultacji.

Zadanie 5

Zapoznanie się z przyjętą w szkole procedurą pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczennicom/uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz obserwacja zajęć w zespole korekcyjno-kompensacyjnym albo zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i ich omówienie.

Studentka/student:

- przeprowadza rozmowę z pedagogiem szkolnym na temat procedur i form pomocy psychologiczno-pedagogicznej,

- na podstawie obserwacji zajęć edukacyjnych i rozmowy z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk rozpoznaje sytuację szkolną uczennic/uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi uczęszczającymi do klasy (grupy), w której prowadzi samodzielnie zajęcia edukacyjne,
- obserwuje przebieg i zachowanie uczennic/uczniów w toku zajęć korekcyjno-kompensacyjnych albo zajęć dydaktyczno-wychowawczych, zwracając szczególną uwagę na:
  - organizację, metody i rodzaje zadań stawianych przed uczennicami/uczniami,
  - charakter interakcji między nauczycielką/nauczycielem i uczennicami/uczniami; reakcje nauczycielki/nauczyciela na błędy uczennic/uczniów,
  - aktywność uczennic/uczniów w toku zajęć,
- omawia przebieg zajęć z nauczycielką/nauczycielem.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja realizacji zadania 1

Studentka/student zamieszcza:

- opis wszystkich obserwowanych zajęć edukacyjnych; opis powinien zawierać:
  - zapis tematu zajęć,
  - opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,

- opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela, z uwzględnieniem płci dzieci,
- opis sposobu oceniania uczennic/uczniów,
- zapis treści zadania domowego,
- opis aktywności uczennic/uczniów w toku zajęć,
- charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki//studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć.

Dokumentacja realizacji zadania 2

Studentka/student zamieszcza:

- informacje na temat programu klas I-III przyjętego do realizacji w szkole, w której odbywa praktykę, podaje autora i tytuł programu oraz autora i tytuły podręczników i zeszytów ćwiczeń wykorzystywanych przez nauczycielkę/nauczyciela w klasie, w której odbywa praktykę;
- harmonogram zajęć własnych;
- plany lub projekty wszystkich prowadzonych zajęć edukacyjnych.

Dokumentacja realizacji zadania 3

Studentka/student:

- załącza opis przebiegu prowadzonych zajęć,
- zamieszcza notatkę zawierającą analizę i ocenę przebiegu prowadzonych przez siebie zajęć,
- opisuje refleksje związane z pełnieniem roli nauczyciela,
- przedstawia wyniki analizy nagrań prowadzonych przez siebie zajęć (ze szczególnym naciskiem na komunikowanie się z dziećmi oraz interakcje z dziewczynkami i chłopcami),
- zamieszcza notatkę zawierającą charakterystykę i opinię na temat swoich relacji z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja realizacji zadania 4

Studentka/student:

- opracowuje studium przypadku, zawierające charakterystykę obserwowanego dziecka oraz propozycję jednego lub kilku wybranych testów pedagogicznych i/lub psychomotorycznych, które można by wykorzystać do badania obserwowanego dziecka,
- przygotowuje notatkę obejmującą zarówno doświadczenie opracowywania studium przypadku, jak i uwagi nauczycielki/nauczyciela-opiekuna praktyk na temat propozycji zastosowania wybranych testów oraz własne refleksje z odbytych z nią/nim konsultacji.

Dokumentacja realizacji zadania 5

Studentka/student zamieszcza:

- notatkę zawierającą opis procedury i form pomocy psychologiczno-pedagogicznej sporządzonej na podstawie przeprowadzonych rozmów i obserwacji;
- pisemną relację z zajęć na podstawie prowadzonej obserwacji:
  - zapis tematu zajęć,
  - opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,
  - opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela,
  - opis aktywności uczennic/uczniów w toku zajęć,
  - charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
  - opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytcie praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

DOKUMENTACJA PRAKTYK STUDENCKICH

Kierunek: *pedagogika*

Specjalność: *edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego*

1. Program praktyk pedagogicznych
2. Regulamin organizacyjny praktyk
3. Instrukcje do praktyk
  - 3.1. Praktyka obserwacyjna w semestrze II
  - 3.2. Praktyka obserwacyjna w semestrze III
  - 3.3. Praktyka obserwacyjno-asystencka w semestrze IV
  - 3.4. Praktyka obserwacyjna w semestrze V
  - 3.5. Praktyka obserwacyjno-projektowa w semestrze V
  - 3.6. Praktyka dyplomowa w semestrze VI

1. PROGRAM PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego

1. Cele praktyk

- umożliwienie zastosowania w praktyce wiedzy i umiejętności zdobywanych podczas zajęć na uczelni,
- praktyczne przygotowanie studentek/studentów do podjęcia pracy w charakterze nauczycielki/nauczyciela przedszkola oraz edukacji wczesnoszkolnej,
- uwrażliwienie studentek/studentów na dostrzeganie trudności rozwojowych dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym w świetle koncepcji edukacji włączającej.

2. Czas trwania praktyk i miejsce ich odbywania

Studentki/studentenci specjalności *Edukacja przedszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego* odbywają praktyki w wymiarze 200 godzin lekcyjnych następującego planu:

I rok

Semestr II 20 godzin - przedszkole

II rok

Semestr III 20 godzin - szkoła, klasa II lub III

Semestr IV 40 godzin - przedszkole

III rok

Semestr V 40 godzin - od 1 września - klasa I

40 godzin - szkoła, klasa do wyboru (j. angielski)

Semestr VI 40 godzin - szkoła, klasa do wyboru, lub 20 godzin - szkoła, klasa do wyboru oraz 20 godzin - oddział przedszkolny w szkole podstawowej lub grupa odbywająca obowiązkowe przygotowanie do szkoły w przedszkolu

3. Zadania studentki/studenta podczas praktyki:

- poznanie charakteru, struktury organizacyjnej, zadań i zasad funkcjonowania placówki, w której praktyka jest odbywana (np. zapoznanie się ze statutem przedszkola, szkoły, regulaminem rady rodziców, regulaminem rady pedagogicznej, kodeksem ucznia, wewnątrzszkolnym systemem oceniania itp.);
- zapoznanie się z zakresem czynności wykonywanych przez pracowników zatrudnionych w danej placówce (nauczycieli, personelu pomocniczego, pedagoga, dyrektora itp.), stosowanymi przez nich metodami, formami i narzędziami pracy (np. poprzez obserwowanie prowadzonych przez opiekuna praktyki zajęć, zapoznanie się z programami nauczania/wychowania i podręcznikami, zeszytami ćwiczeń i kartami pracy, pomoc w przygotowaniu pomocy dydaktycznych);
- obserwacja zajęć i aktywny udział w różnego rodzaju działaniach podejmowanych stale bądź okazjonalnie przez nauczycielki/nauczycieli (np. obserwacja całego dnia aktywności dzieci, zajęć programowych i opcjonalnych; próby samodzielnego prowadzenia niektórych elementów zajęć z dziećmi, udział w zebraniach z rodzicami oraz w procesie udzielania pomocy i porad, w przygotowywaniu uroczystości);
- samodzielne prowadzenie różnych zajęć według planów lub projektów przygotowanych uprzednio (w uzgodnieniu z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk). Próby podejmowania samodzielnie indywidualnej pracy z dzieckiem zdolnym, przejawiającym trudności wychowawcze, dydaktyczne, opóźnienia i dysfunkcje rozwojowe - w zależności od potrzeb i zainteresowań studentki/studenta;
- zapoznanie się z dokumentacją prowadzoną przez pracowników przedszkola lub szkoły (dziennik lekcyjny, dziennik zajęć, plany nauczania, plany wychowawcze, arkusze obserwacyjne, karty oceny opisowej, teczki diagnostyczne).

Opracowano: Zespół ds. kształcenia praktycznego w ramach projektu „Poprzez praktykę do profesjonalizmu - nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Data/aktualizacja: 2011/2012, 2014

2. REGULAMIN ORGANIZACYJNY PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH

specjalność:

**Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne
z nauczaniem języka angielskiego**

1. Harmonogram odbywania praktyki

Harmonogram odbywania praktyki studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce, w której odbywa praktykę. Indywidualny harmonogram jest zależny od godzin pracy placówki, możliwości opiekuna praktyki oraz studentki/studenta.

W czasie praktyk odbywanych w II, III i V (kl. I) semestrze studentki/studenci:

- obserwują działania nauczycielek/nauczycieli (opiekunów praktyk) oraz zachowanie się dzieci w szkole i w przedszkolu, m.in. podczas zabaw, zajęć, posiłków, wyjścia do ogrodu przedszkolnego i poza teren przedszkola lub szkoły;
- współuczestniczą w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć przez nauczycielki/nauczycieli w szkole lub przedszkolu.

W czasie praktyk odbywanych w IV, V (j. ang.) i VI semestrze studentki/studenci:

- **w pierwszych dniach praktyki:**
  - obserwują działania nauczycielek/nauczycieli (opiekunów praktyk) oraz zachowanie się dzieci w szkole i w przedszkolu, m.in. podczas zabaw, zajęć, posiłków, wyjścia do ogrodu przedszkolnego i poza teren przedszkola lub szkoły;
  - współuczestniczą w przygotowaniu i prowadzeniu zajęć przez nauczycielki/nauczycieli.
- **w kolejnych dniach praktyki:**
  - prowadzą zajęcia w ramach dnia aktywności edukacyjnej, według samodzielnie przygotowanych planów lub projektów zajęć (uprzednio uzgodnionych i skonsultowanych z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk).

2. Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowuje harmonogram odbywania praktyki,
  - uzyskuje potwierdzenie jej rozpoczęcia i zakończenia (pieczętka placówki i podpis dyrektora oraz opiekuna praktyki w placówce).
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym:
  - opisuje przebieg obserwowanych oraz prowadzonych przez siebie zajęć (dołączając plany zajęć, projekty),
  - zapisuje różnego rodzaju informacje zdobyte podczas odbywania praktyki, a także własne spostrzeżenia i refleksje dotyczące pracy placówki oraz obserwowanych w niej zjawisk.

3. Ocena i zaliczenie praktyk:

- Oceny pracy studentki/studenta podczas realizowania praktyki dokonuje opiekun w placówce, w której praktyka jest odbywana. **Ocena przyjmuje postać krótkiej opinii o pracy studentki/studenta w czasie odbywania praktyki oraz stopnia wyrażanego liczbą w skali od 2 do 5.** Ocenę i opinię opiekun praktyki wpisuje do *Dziennika praktyk* na stronach 2-3 oraz na stronach końcowych.
- Zaliczenia praktyki dokonuje opiekun praktyki z ramienia uczelni na podstawie przedłożonego przez studentkę/studenta *Dziennika praktyk* oraz *Zeszytu praktyk* w terminach zgodnych z organizacją roku akademickiego.

4. Wybór placówki przyjmującej na praktykę

Studentka/student samodzielnie wybiera placówkę, w której będzie odbywała/odbywał praktykę lub - w razie trudności - korzysta z pomocy uczelnianego opiekuna praktyk.

5. Skierowanie na praktykę

Skierowanie na praktykę studentka/student otrzymuje osobiście od uczelnianego opiekuna praktyk. Skierowanie na praktykę z ramienia uczelni składa się z dwóch części: część A (dla instytucji) oraz część B (dla uczelni). Część A podpisaną przez uczelnianego opiekuna praktyk

studentka/student zostawia w placówce, do której została/został przyjęta/przyjęty na praktykę, natomiast część B (potwierdzenie przyjęcia na praktykę) dostarcza uczelnianemu opiekunowi praktyk w terminach zgodnych z organizacją roku akademickiego.

6. Niezbędne dokumenty

Studentka/student posiada dwie kopie programu, regulaminu praktyk pedagogicznych oraz instrukcji do praktyki realizowanej w danym semestrze. Jedną kopię regulaminu (ważnego przez cały okres trwania studiów) oraz programu i instrukcji do praktyki pozostawia do użytku własnego, pozostałe przedstawia dyrekcji placówki, do której zgłasza się na praktykę. Wśród dokumentów przekazanych opiekunowi praktyk przydzielonemu studentce/studentowi przez dyrekcję powinien znaleźć się arkusz obserwacji: kompetencje nauczycielskie praktykantki/praktykanta.

W ostatnim dniu praktyki studentka/student przedkłada opiekunowi praktyk w placówce, w której odbywa praktykę, *Dziennik praktyk*. Opiekun potwierdza liczbę zrealizowanych godzin (tygodni) oraz treści zawarte w *Dzienniku* pieczętą oraz własnoręcznym podpisem.

Uczelniany opiekun praktyk nie jest zobligowany do potwierdzenia oceny wystawionej przez opiekuna praktyk w placówce, w której studentka/student odbywała/odbywał praktykę.

Opracowano: Zespół ds. kształcenia praktycznego w ramach projektu „Poprzez praktykę do profesjonalizmu - nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Data/aktualizacja: 2011/2012, 2014

3. INSTRUKCJE DO PRAKTYK PEDAGOGICZNYCH

3.1. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNEJ W PRZEDSZKOLU - SEMESTR II

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego

Rok studiów I, semestr 2

Czas trwania praktyki: 20 godzin lekcyjnych

Pierwsza praktyka studencka jest okazją do przyjrzenia się codzienności przedszkolnej z perspektywy obserwatora. Warto z tej okazji skorzystać i rejestrować swoje doświadczenia i przeżycia z pierwszych dni pobytu w przedszkolu. Będą one cennym materiałem do refleksji pedagogicznej i osobistej w dalszym toku kształcenia. Praktyka obserwacyjna stwarza również możliwość dostrzeżenia problemów, które mogą stać się inspiracją do późniejszego podjęcia badań w celu przygotowania pracy dyplomowej.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 20 godzin lekcyjnych. Wymagane 20 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi na praktykę codziennie na cztery godziny przez 5 kolejnych dni bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Należy starać się przychodzić o różnych porach. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce. Studentka/student realizuje praktykę w jednej, dowolnej grupie.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadania	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	15 godzin	Obserwacja czynności nauczycieli oraz dzieci w ciągu dnia aktywności, obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz spontaniczne włączanie się do niektórych elementów zajęć
2	3 godziny	Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców oraz inną dokumentacją regulującą pracę placówki. Zapoznanie się programem wychowania przedszkolnego oraz inną dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci).
3	2 godziny	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk: planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

Obserwacja czynności nauczycieli oraz dzieci w ciągu dnia aktywności. **W czasie trwania praktyki należy przynajmniej raz rozpocząć praktykę o godzinie otwarcia placówki (obserwacja schodzenia się dzieci) oraz przynajmniej raz zakończyć praktykę w chwili zamknięcia placówki (obserwacja rozchodzenia się dzieci).** W toku obserwacji należy unikać postawy oceniającej, a starać się poznawać i rozumieć obserwowane zdarzenia. W trakcie obserwacji działań nauczycielki/nauczyciela w centrum zainteresowania studentki/studenta powinna/powinien się znaleźć nauczycielka/nauczyciel i jej/jego działania podczas dnia aktywności. Analizując postępowanie nauczycielki/nauczyciela można skonfrontować wyniki dokonywanych obserwacji z postulatami pedagogicznymi i własnym doświadczeniem w roli przedszkolaka. Można też dokonać myślowego eksperymentu i spróbować wczuć się w rolę dziecka i odnotować swoje przeżycia.

Studentka/student przeprowadza obserwację:

- schodzenia się dzieci do przedszkola,
- wykonywania przez dzieci czynności samoobsługowych: ubieranie się, mycie się, spożywanie posiłków,
- wyjścia dzieci na zewnątrz budynku: ubieranie się dzieci, zabawy na powietrzu,
- zabaw dowolnych dzieci: obserwacja zabaw dziewczynek i chłopców, tematyka zabaw, wykorzystane zabawki, czas trwania zabawy, zabawy samotne i grupowe, dostęp do zabawek,
- zabaw zorganizowanych przez nauczycielkę/nauczyciela,
- zajęć z zakresu kształcenia językowego: np. słuchanie przez dzieci bajki, nauka wiersza na pamięć, wypowiedanie się na określony temat - obserwowanie poziomu rozwoju mowy, okresu skupienia uwagi,
- zajęć plastycznych: obserwowanie tworzenia rysunków i innych prac plastycznych (jaka jest tematyka prac podejmowanych samorzutnie, którą ręką dziecko wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci, jakie możliwości wyboru ma dziecko),
- zajęć muzycznych: w miarę możliwości studentka/student uczestniczy w zajęciach muzyczno-ruchowych (rytmika), nauce piosenki, obserwuje poczucie rytmu i melodii u dzieci,
- zajęć ruchowych: obserwowanie różnic indywidualnych w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, zwrócenie uwagi na koordynację ruchów, równowagę,
- odpoczynku dzieci: obserwacja przygotowania do leżakowania, zasypiania, zachowania po przebudzeniu, zachowania nauczycielki/nauczyciela podczas leżakowania,
- rozchodzenia się dzieci do domów,
- pomieszczeń przedszkolnych: studentka/student wykonuje schematyczny rysunek rozkładu sali, w której przebywają dzieci.

Obserwując przebieg zajęć edukacyjnych studentka/student:

- odnotowuje temat zajęć,
- śledzi przebieg obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszytcie praktyk*,

- zwraca uwagę na stosowane przez nauczycielkę/nauczyciela metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne,
- zwraca uwagę na sposoby aktywizowania i dyscyplinowania dzieci przez nauczycielkę/nauczyciela, w tym dyscyplinowane dziewczynek i chłopców (jak często, w jaki sposób i z jakiego powodu są dyscyplinowani chłopcy i dziewczynki) oraz zróżnicowanie poziomu aktywności poszczególnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem płci,
- zwraca uwagę na zachowanie i aktywność dzieci podczas zajęć,
- zwraca uwagę na relacje interpersonalne i „klimat” emocjonalny panujący podczas zajęć,
- zwraca uwagę na sposób oceniania dzieci.

Podjękuje samodzielne działania w obecności nauczycielki/nauczyciela, w tym:

- w razie potrzeby pomaga dzieciom w wykonywaniu czynności samoobsługowych, dbając o to, by ich nie wyręczać,
- rozmawia z dziećmi, czyta im bajki lub opowiadania,
- podejmuje rozmowy z dziećmi, włącza się w ich zabawy,
- dba o bezpieczeństwo dzieci.

Zadanie 2

Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców oraz inną dokumentacją regulującą pracę placówki. Zapoznanie się programem wychowania przedszkolnego, przewodnikami metodycznymi oraz inną dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci).

Przedszkole to również instytucja, której działalność regulują przepisy, regulaminy i programy. Analizując dokumenty przedszkola warto zastanowić się nad granicami swobody nauczyciela i dzieci.

Zadanie 3

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Studentka/student:

- w pierwszym dniu praktyki przedstawia opiekunowi program, regulamin i instrukcję do praktyki oraz ustala harmonogram odbywania praktyki;
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram;
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym studentka/student zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja zadania 1

Studentka/student sporządza notatkę z przebiegu dnia aktywności, która powinna zawierać: opis zachowania dzieci w toku obserwowanych sytuacji, zajęć edukacyjnych oraz działań podejmowanych przez nauczycielkę/nauczyciela i dzieci; opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta; szkic pomieszczeń, w których przebywają dzieci; własne refleksje i odczucia związane z pobytem w przedszkolu.

Opis zajęć edukacyjnych powinien zawierać:

- zapis tematu zajęć,
- opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, formy pracy, pomocy dydaktycznych,
- opis działań nauczycielki/nauczyciela: z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela,
- opis sposobu oceniania dzieci,

- opis aktywności dzieci w toku zajęć,
- charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć.

Dokumentacja zadania 2

Studentka/student zamieszcza notatkę zawierającą informację o programie wychowania przedszkolnego przyjętego do realizacji w placówce i używanych przewodnikach metodycznych, podając nazwiska autorów, tytuły, nazwę wydawnictwa oraz własne uwagi na temat analizowanych materiałów.

Dokumentacja zadania 3

Studentka/student charakteryzuje swoje relacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytach praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.2. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNO-ASYSTENCKIEJ W KLASIE II LUB III

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego

Rok studiów II, semestr 3

Czas trwania praktyki: 20 godzin lekcyjnych

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 20 godzin lekcyjnych. Wymagane 20 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do szkoły codziennie na cztery godziny przez kolejne 5 dni bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczyła/uczestniczył w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadania	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	5 godzin	Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycieli i uczniów w ciągu dnia aktywności. (Studentka/student uczestniczy w całym dniu aktywności.)
2	9 godzin	Obserwowanie zajęć edukacyjnych prowadzonych przez opiekuna praktyk.
3	2 godziny	Uczestniczenie za zgodą nauczycielki/nauczyciela w przygotowaniu i realizacji wybranych elementów zajęć, wycieczek klasowych lub uroczystościach klasowych i szkolnych.
4	1 godzina	Uczestniczenie w roli obserwatora w organizowanym przez nauczycielkę/nauczyciela spotkaniu z rodzicami lub Radzie Pedagogicznej.

5	1 godzina	Zapoznanie się ze statutem szkoły, wewnątrzszkolnym systemem oceniania, programem wychowawczym i programem profilaktyki.
6	1 godzina	Zapoznanie się z programem nauczania w klasach I-III i wykazem podręczników przyjętych do realizacji w klasach I-III.
7	1 godzina	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycielki/nauczyciela i uczennic/uczniów w ciągu dnia aktywności.

Podczas dnia aktywności studentka/student:

- obserwuje organizację przestrzeni w klasie (ustawienie mebli, dekoracje) i sporządza schematyczny rysunek rozkładu sali lekcyjnej,
- obserwuje schodzenie się dzieci do klasy i przygotowanie do rozpoczęcia zajęć,
- obserwuje sposób rozpoczynania dnia aktywności - czynności organizacyjno-porządkowe, przywitanie,
- obserwuje czynności nauczycielki/nauczyciela i uczennic/uczniów podejmowane w ciągu dnia,
- obserwuje zachowanie uczennic/uczniów podczas zajęć, zwracając szczególną uwagę na:
  - sposób wypowiedzania się uczennic/uczniów,
  - kontrolę uwagi,
  - poziom opanowania umiejętności czytania i pisania,
  - funkcjonowanie dzieci w toku rozwiązywania zadań matematycznych,
  - aktywność artystyczną dzieci - plastyczno-techniczną (obserwuje tworzenie przez dzieci rysunków i innych prac plastycznych, zwracając uwagę na to, którą ręką dziecko wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci),

- aktywność muzyczną (zwraca uwagę na poczucie rytmu i melodii u dzieci, ich zaangażowanie, możliwości głosowe),
- w toku zajęć ruchowych zwraca uwagę na poziom rozwoju motoryki dzieci: obserwuje różnice indywidualne w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, uwzględniając koordynację ruchów, równowagę,
- funkcjonowanie w czasie zajęć uczniów z trudnościami w nauce,
- obserwuje zachowanie się dzieci w czasie przerw (zabawy, spożywanie posiłków, rodzaje podejmowanych przez dzieci interakcji),
- zwraca uwagę na stosunki emocjonalne i społeczne w klasie i zachowania społeczne uczennic/uczniów,
- obserwuje zakończenie dnia aktywności i rozchodzenie się dzieci.

Na realizację tego zadania proponuje się przeznaczyć pięć godzin. W tym czasie można zarówno zapoznawać się z przebiegiem dnia aktywności i sytuacji rutynowych, jak też obserwować uczennice/uczniów w różnych sytuacjach edukacyjnych i społecznych.

Zadanie 2

Obserwowanie zajęć edukacyjnych prowadzonych przez opiekuna praktyk.

Obserwując przebieg zajęć edukacyjnych studentka/student:

- odnotowuje temat zajęć,
- śledzi przebieg obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszytcie praktyk*,
- zwraca uwagę na stosowane przez nauczycielkę/nauczyciela metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne,
- obserwuje sposoby aktywizowania i dyscyplinowania uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela oraz zróżnicowanie poziomu aktywności poszczególnych uczniów,
- zwraca uwagę na zachowanie i aktywność uczniów podczas zajęć,
- zwraca uwagę na relacje interpersonalne i „klimat” emocjonalny panujący podczas zajęć,

- zwraca uwagę na sposób oceniania uczniów, sposób zadawania i kontrolowania pracy domowej.

Zadanie 3

Uczestniczenie w przygotowaniu i realizacji wybranych elementów zajęć, wycieczek klasowych lub uroczystościach klasowych i szkolnych.

Studentka/student:

- uzgadnia z nauczycielką/nauczycielem czas i formę udziału w zajęciach prowadzonych przez nauczycielkę/nauczyciela,
- podejmuje samodzielne działania w obecności nauczycielki/nauczyciela,
- w czasie przerw podejmuje rozmowy z uczennicami/uczniami i włącza się w ich zabawy.

Zadanie 4

Uczestniczenie w roli obserwatora w organizowanym przez nauczycielkę/nauczyciela spotkaniu z rodzicami lub szkoleniowej Radzie Pedagogicznej.

Studentka/student:

- uzgadnia z nauczycielką/nauczycielem możliwość uczestnictwa w zebraniu rodziców,
- rejestruje przebieg zebrania i problemy poruszane przez rodziców i nauczycielkę/nauczyciela,

Albo:

- uzgadnia z dyrektorem szkoły możliwość uczestnictwa w Radzie Pedagogicznej,
- rejestruje przebieg zebrania i problemy poruszane przez nauczycieli i dyrektora szkoły.

Zadanie 5 i 6

Zapoznanie się ze statutem szkoły, wewnątrzszkolnym systemem oceniania, programem wychowawczym i programem profilaktyki oraz z programem nauczania w klasach I-III, wykazem podręczników przyjętych do realizacji w klasach I-III.

Zadanie 7

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Studentka/student:

- w pierwszym dniu praktyki przedstawia opiekunowi program, regulamin i instrukcję praktyki i ustala harmonogram własnej praktyki,
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym studentka/student zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja zadania 1

Studentka/student sporządza notatkę z przebiegu dnia aktywności, która powinna zawierać:

- opis zachowania uczennic/uczniów w toku obserwowanych zajęć edukacyjnych i przerw,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z pobytem w szkole.

Dokumentacja zadania 2

Studentka/student zamieszcza opis wszystkich obserwowanych zajęć edukacyjnych. Opis powinien zawierać:

- zapis tematu zajęć,

- opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,
- opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela,
- opis sposobu oceniania uczennic/uczniów,
- zapis treści zadania domowego,
- opis aktywności uczniów w toku zajęć,
- charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć.

Dokumentacja zadania 3

Studentka/student zamieszcza

- notatkę informującą o formie własnego uczestnictwa w zajęciach,
- opis podejmowanych interakcji z uczennicami/uczniami,
- własne refleksje i odczucia związane z podejmowanymi działaniami.

Dokumentacja zadania 4

Studentka/student zamieszcza krótkie sprawozdanie z przebiegu zebrania z rodzicami albo Rady Pedagogicznej, opisuje zdarzenia, które wzbudziły szczególne zainteresowanie oraz własne uwagi i refleksje.

Dokumentacja zadania 5 i 6

Studentka/student zamieszcza notatkę zawierającą: tytuł i nazwisko autora programu nauczania w klasach I-III przyjętego do realizacji w szkole, wykaz używanych podręczników: nazwiska autorów, tytuły, nazwę wydawnictwa oraz własne uwagi dotyczące analizowanych materiałów.

Dokumentacja zadania 7

Studentka/student charakteryzuje swoje relacje z nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wymienionych powyżej sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytach praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.3. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNO-ASYSTENCKIEJ W PRZEDSZKOLU

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego

Rok studiów II, semestr 4

Czas trwania praktyki: 40 godzin lekcyjnych

Praktyka obserwacyjno-asystencka w przedszkolu jest drugą praktyką realizowaną w przedszkolu. Studentka/student zna już ogólnie specyfikę tej instytucji, więc może zarówno pogłębić tę wiedzę, jak i spróbować swoich sił w samodzielnym nawiązywaniu kontaktów z dziećmi, uczestniczeniu w zabawach, codziennych czynnościach dzieci, organizowaniu i prowadzeniu zajęć edukacyjnych w przedszkolu. Wszystkie obserwacje i doświadczenia zebrane podczas działań podejmowanych z dziećmi warto konfrontować z wiedzą dotyczącą rozwoju dziecka, zaleceniami dotyczącymi postępowania wychowawczego z dzieckiem w wieku przedszkolnym oraz wiedzą metodyczną wyniesioną z zajęć. Mimo że nie ma regulaminowego wymogu realizowania praktyki we wszystkich grupach wiekowych, to studentki/studenci, które/którzy wiążą swoją przyszłość zawodową z pracą w przedszkolu, powinny/powinni zadbać o to, aby zaplanować swój czas (orientacyjnie 15 godzin) tak, aby spędzić po kilka godzin w różnych grupach wiekowych. Zaleca się, w miarę możliwości placówki, przeprowadzenie przynajmniej części zajęć w grupie odbywającej roczne przygotowanie do szkoły.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 40 godzin lekcyjnych. Wymagane 40 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do przedszkola codziennie na pięć godzin przez kolejne 8 dni, bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczył/a w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadań	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	10 godzin	Obserwacja czynności nauczycieli oraz dzieci w ciągu dnia aktywności. Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz spontaniczne włączanie się w prowadzenie niektórych elementów zajęć.
2	2 godziny	Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców, realizowanym programem wychowania przedszkolnego oraz dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci). Zapoznanie się z rozkładem materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela.
3	6 godzin	Podjęcie próby opisu dziecka przejawiającego trudności adaptacyjne do grupy rówieśniczej (we współpracy z nauczycielką/nauczycielem).
4	20 godzin	Samodzielne zajmowanie się grupą dzieci, sprawowanie nad nimi opieki, nadzorowanie i organizowanie zabaw i zajęć. Samodzielne prowadzenie zajęć edukacyjnych według wcześniej przygotowanych i zatwierdzonych przez opiekuna planów lub projektów (10 jednostek zajęciowych).
5	2 godziny	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk: planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp. Konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów lub projektów, omówienie prowadzonych zajęć.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

W toku obserwacji przebiegu dnia aktywności w przedszkolu należy zwrócić uwagę na:

- schodzenie się dzieci do przedszkola (przynajmniej raz studentka/student rozpoczyna praktykę z chwilą otwarcia placówki),

- wykonywanie przez dzieci czynności samoobsługowych: ubieranie się, mycie się, spożywanie posiłków,
- wyjścia dzieci na zewnątrz budynku: ubieranie się dzieci, zabawy na powietrzu,
- zabawy dowolne dzieci: obserwacja zabaw dziewczynek i chłopców (czym się bawią, gdzie, w jaki sposób), tematyka zabaw, wykorzystane zabawki, czas trwania zabawy, zabawy samotne i grupowe,
- interakcje między dziewczynkami i chłopcami: czy podejmują aktywności wspólnie czy osobno, jakie formy przybiera ich wspólna aktywność,
- zabawy zorganizowane przez nauczycielkę/nauczyciela,
- odpoczynek dzieci: obserwacja przygotowania do leżakowania, zasypiania, zachowania po przebudzeniu,
- rozchodzenie się dzieci do domów (przynajmniej raz studentka/student kończy praktykę z chwilą zamknięcia placówki),
- pomieszczenia przedszkolne: studentka/student wykonuje schematyczny rysunek rozkładu sali, w której przebywają dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem kąców dla dziewczynek i chłopców (jeśli znajdują się w sali) oraz dostępności dla dzieci różnego rodzaju elementów wyposażenia (zabawek, materiałów plastycznych, książek).

W toku obserwacji zajęć edukacyjnych prowadzonych przez opiekuna praktyki należy przeprowadzić obserwację:

- **zajęć z zakresu kształcenia językowego** - np. słuchanie przez dzieci bajki, nauka wiersza na pamięć, wypowiedanie się na określony temat, przygotowanie do nauki czytania i pisania, obserwowanie poziomu rozwoju mowy, okresu skupienia uwagi,
- **zajęć z zakresu kształcenia matematycznego** - obserwowanie umiejętności przeliczania, porównywania liczebności zbiorów, prób dodawania i odejmowania na konkretach,
- **zajęć plastycznych i ćwiczeń grafomotorycznych** - obserwowanie tworzenia rysunków i innych prac plastycznych (jaka jest tematyka prac podejmowanych samorzutnie, którą ręką dziecko wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci),

- **zajęć muzycznych** - w miarę możliwości studentka/student uczestniczy w zajęciach muzyczno-ruchowych (rytmika) lub nauce piosenki, obserwuje poczucie rytmu i melodii u dzieci,
- **zajęć ruchowych** - obserwowanie różnic indywidualnych w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, zwrócenie uwagi na koordynację ruchów, równowagę,
- zajęć zorganizowanych prowadzonych na terenie przedszkola, np. nauki języka angielskiego, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych itp.,
- w toku obserwacji zajęć edukacyjnych należy zwrócić uwagę na aktywność dziewczynek i chłopców oraz kontekst, sposób i częstotliwość zwracania się nauczycielki/nauczyciela do dzieci różnej płci.

Zadanie 2

Zapoznanie się ze statutem przedszkola, regulaminem Rady Rodziców, realizowanym programem wychowania przedszkolnego oraz dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela-opiekuna praktyk (dziennik zajęć, arkusze obserwacji dzieci); zapoznanie się z rozkładem materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela.

- studentka/student zapoznaje się z wymienionymi dokumentami, zwłaszcza dokumentacją prowadzoną przez nauczycielkę/nauczyciela,
- studentka/student analizuje program realizowany w przedszkolu oraz podręczniki i pomoce wykorzystywane przez nauczycielkę/nauczyciela grupy, w której będzie samodzielnie prowadzić zajęcia,
- studentka/student analizuje podręczniki i pomoce (np. karty pracy) pod kątem przedstawienia w nich dziewczynek i chłopców oraz kobiet i mężczyzn (jak wyglądają, czym się zajmują, w jakich kontekstach są przedstawieni), a także osób z niepełnosprawnością.

Zadanie 3

W oparciu o obserwację i rozmowy z opiekunem praktyk, studentka/student wybiera dziecko przejawiające trudności adaptacyjne do grupy

i nawiązuje z nim kontakt. Stara się zaobserwować je w różnych momentach przebywania w placówce: gdy jest przyprawdane do przedszkola, w trakcie zajęć, swobodnej zabawy itp. Na podstawie dokonanej obserwacji oraz poznanych tekstów z zakresu pedagogiki i psychologii, studentka/student opisuje zachowanie dziecka, próbując je zinterpretować. Swoje opracowanie przedstawia nauczycielce/nauczycielowi i poddaje je dyskusji. Studentka/student sporządza notatkę zawierającą opis zachowań dziecka, swoją interpretację oraz refleksje z dyskusji omawia z opiekunem praktyk.

Zadanie 4

W toku samodzielnego wypełniania roli nauczycielki/nauczyciela, studentka/student spontanicznie włącza się w tok zajęć i podejmuje czynności nauczycielki/nauczyciela poprzez:

- sprawowanie opieki nad dziećmi w ciągu całego dnia pobytu dzieci w przedszkolu,
- organizację zajęć i zabaw dowolnych dzieci oraz udział w nich,
- inicjowanie zabaw, zajęć manualnych,
- rozmowy z dziećmi,
- czytanie dzieciom,
- pomoc dzieciom w wykonywaniu czynności samoobsługowych, dbając o to, by ich nie wyręczać,
- dbanie o bezpieczeństwo dzieci.

W toku samodzielnego wypełniania roli nauczycielki/nauczyciela, studentka/student:

- **podejmując działania według wskazówek opiekuna praktyk, zgodnie z programem nauczania realizowanym w danej grupie**, prowadzi zajęcia (stosowne do wieku dzieci) w zakresie wszystkich obszarów edukacyjnych, w tym **przynajmniej**:
  - dwukrotnie zajęcia rozwijające funkcje językowe,
  - dwukrotnie zajęcia kształtujące elementarne pojęcia matematyczne,
  - raz zajęcia muzyczne,
  - raz zajęcia plastyczno-techniczne,
  - raz zajęcia ruchowe;

- w toku zajęć z zakresu edukacji językowej należy podejmować zróżnicowane działania edukacyjne obejmujące doskonalenie umiejętności słuchania, mówienia oraz przygotowania do nauki czytania i pisania,
- w toku zajęć kształtujących elementarne pojęcia należy przeprowadzić ćwiczenia przeliczania, porównywania liczebności zbiorów, próby dodawania i odejmowania na konkretach,
- w toku zajęć plastycznych należy zaprojektować zastosowanie ciekawej techniki plastycznej bądź wykonanie atrakcyjnego dla dzieci wytworu, wydać dzieciom instrukcje, pomagać w trakcie realizacji pracy oraz dokonać jej oceny i ekspozycji,
- w toku zajęć muzycznych należy przeprowadzić naukę nowej piosenki oraz inne działania uzgodnione z nauczycielką/nauczycielem,
- w toku zajęć ruchowych należy organizować zróżnicowaną aktywność ruchową obejmującą ćwiczenia i zabawy bieżne, rzutne, skoczne, równoważne, zwinnościowe, z elementami współdziałania w zespole,
- w toku zajęć edukacyjnych należy organizować pracę w grupach i stosować metody aktywizujące dzieci.

Zadanie 5

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp. Konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów lub projektów oraz omówienie prowadzonych zajęć.

Studentka/student:

- przedstawia opiekunowi praktyk program, regulamin i instrukcję praktyk i ustala harmonogram praktyki;
- przedstawia nauczycielce/nauczycielowi-opiekunowi praktyk opracowane przez siebie plany lub projekty zajęć do konsultacji;
- po samodzielnym przeprowadzaniu zajęć omawia z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk przebieg zajęć;
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat połączonych obserwacji.

Dokumentacja realizacji zadania 1

Studentka/student zamieszcza:

- krótki opis przebiegu dnia w przedszkolu,
- opis sytuacji i zdarzeń, które szczególnie zainteresowały studentkę/studenta,
- zapis refleksji i odczuć związanych z obserwowanymi sytuacjami,
- opis organizacji sali z uwzględnieniem podziału na kąciaki dla dziewczynek i chłopców (jeśli takie występują) oraz sposobu wykorzystania kąciaków przez dzieci różnej płci,
- zapis tematu zajęć i krótki opis przebiegu zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk z zakresu:
  - kształcenia matematycznego,
  - zajęć plastycznych i ćwiczeń grafomotorycznych,
  - zajęć muzycznych,
  - zajęć zorganizowanych prowadzonych na terenie przedszkola, np. nauki języka angielskiego, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych itp.,
- zapis własnych refleksji i przemyśleń na temat obserwowanych zajęć.

Dokumentacja realizacji zadania 2

Studentka/student zamieszcza:

- informacje na temat programu realizowanego w przedszkolu, podaje tytuł programu, autora, podstawowe założenia programu,
- wynik analizy podręczników i innych wykorzystanych materiałów pod kątem płci i niepełnosprawności,
- zapis uwag i refleksji związanych z analizowanymi materiałami.

Dokumentacja realizacji zadania 3

W oparciu o obserwację studentka/student opracowuje wstępną diagnozę pedagogiczną, zawierającą opis zachowań dziecka i ewentualnych jego źródeł oraz refleksje z dyskusji z opiekunem praktyk na temat zachowania wybranego dziecka i opracowanej diagnozy.

Dokumentacja realizacji zadania 4

Studentka/student zamieszcza:

- opis sytuacji, w jakich samodzielnie zajmowała/zajmował się grupą dzieci, i działań, które podejmowała/podejmował,
- zapis uwag i refleksji związanych z wchodzeniem w rolę nauczycielki/nauczyciela,
- samodzielnie opracowane plany lub projekty wszystkich przeprowadzonych zajęć edukacyjnych,
- opisy przebiegu przeprowadzonych zajęć,
- zapis refleksji na temat przeprowadzonych zajęć z elementami oceny realizacji założonych celów.

Dokumentacja realizacji zadania 5

Studentka/student zamieszcza:

- opis współpracy z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk;
- swoje uwagi i refleksje na temat przebiegu współpracy z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytcie praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.4. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNEJ WRZEŚNIOWEJ - KLASA I

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego

Rok studiów III, semestr 5

Czas trwania praktyki: 40 godzin lekcyjnych

Celem praktyki jest umożliwienie studentkom/studentom obserwacji i współuczestniczenia w pierwszych dniach pobytu dzieci w szkole w klasie pierwszej. Praktyka pozwala na zdobycie doświadczeń niezbędnych przy podejmowaniu pierwszej pracy w edukacji wczesnoszkolnej. Studentka/student zobowiązana/zobowiązany jest do rozpoczęcia praktyki w dniu inauguracji roku szkolnego tak, aby obserwować przebieg pierwszego spotkania nauczycielki/nauczyciela z dziećmi, rodzicami, a także pierwsze dni adaptacji dzieci w szkole. Studentka/student powinna/powinien zgłosić się w szkole, w której będzie odbywać praktykę, w czerwcu (przed ukończeniem roku szkolnego) w celu ustalenia szczegółów dotyczących rozpoczęcia jej realizacji.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 40 godzin lekcyjnych. Wymagane 40 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do szkoły codziennie na pięć godzin przez kolejne 8 dni, bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczyła/uczestniczył w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadania	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	4 godziny	Obserwacja przebiegu pierwszego dnia uczniów klasy I w szkole.
2	14 godzin	Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycieli i uczniów w pierwszych dniach pobytu dzieci w szkole. Obserwację należy prowadzić w pierwszej połowie września. Studentka/student przynajmniej raz uczestniczy w całym dniu aktywności.
3	2 godziny	Obserwacja przebiegu pierwszego zebrania z rodzicami uczniów.
4	14 godzin	Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk.
5	4 godziny	Obserwacja zachowania dzieci w celu dostrzeżenia dziecka przejawiającego trudności adaptacyjne do grupy rówieśniczej. Charakterystyka takich zachowań z próbą wyjaśnienia ich występowania, po wcześniejszej rozmowie z nauczycielką/nauczycielem.
6	2 godziny	Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk: planowanie przebiegu praktyki, analiza i omówienie z opiekunem przebiegu praktyk.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Pierwszy dzień w szkole to dla dzieci i rodziców ważne doświadczenie, a dla nauczycieli poważne zadanie organizacyjne. W centrum zainteresowań studentki/studenta powinny się znaleźć się obydwa aspekty tego wydarzenia. Kolejne dni w szkole to przede wszystkim proces konfrontacji oczekiwań i wymagań dzieci, rodziców i nauczycieli. W toku wzajemnych interakcji krystalizują się reguły organizujące zespół klasowy, dzieci wchodzą w rolę ucznia, ustala się system norm określających relacje między nauczycielem i uczniami. Praktyka wrześniowa ma być okazją do prześledzenia procesu tworzenia się społeczności klasowej, wchodzenia dzieci w rolę uczniów, obserwowania działań nauczycielki

w roli animatora życia społecznego klasy. Poniższy katalog czynności ma ułatwić studentce/studentowi realizację tych zadań.

Zadanie 1

Obserwacja przebiegu pierwszego spotkania nauczycielki/nauczyciela z dziećmi i rodzicami.

Studentka/student:

- przychodzi do szkoły przed rozpoczęciem zajęć i obserwuje organizację i przebieg pierwszego dnia pobytu uczennic/uczniów pierwszej klasy w szkole,
- zwraca uwagę na zachowanie dzieci i rodziców,
- obserwuje sposób powitania uczennic/uczniów,
- obserwuje spotkanie dzieci z nauczycielką/nauczycielem w klasie.

Zadanie 2

Obserwacja sytuacji społecznych i edukacyjnych oraz działań nauczycielek/nauczycieli i dzieci w pierwszych dniach ich pobytu w szkole.

Obserwację należy prowadzić w pierwszej połowie września. Studentka/student przynajmniej raz uczestniczy w całym dniu aktywności.

Podczas dnia aktywności studentka/student:

- obserwuje przychodzenie dzieci do szkoły,
- obserwuje schodzenie się dzieci do klasy i przygotowania do rozpoczęcia zajęć,
- obserwuje sposób rozpoczynania dnia aktywności: czynności organizacyjno-porządkowe, przywitanie,
- obserwuje proces zapoznawania się dzieci między sobą,
- obserwuje proces poznawania dzieci przez nauczycielkę/nauczyciela,
- obserwuje działania nauczycielki/nauczyciela, zwracając uwagę na sposoby wspomagania procesu adaptacji uczennic/uczniów do środowiska szkolnego,
- obserwuje działania nauczycielki/nauczyciela związane z ustaleniem miejsc uczennic/uczniów w klasie,
- obserwuje zachowanie uczennic/uczniów podczas zajęć, szczególnie zwracając uwagę na różnice indywidualne między dziećmi w zakresie:

- aktywności werbalnej uczennic/uczniów (np. sposób wypowiedzenia się),
- poziomu opanowania umiejętności czytania i pisania,
- funkcjonowanie dzieci w toku rozwiązywania zadań matematycznych,
- aktywności plastyczno-technicznej dzieci (np. tworzenie przez dzieci rysunków i innych prac plastycznych; studentka/student obserwuje, którą ręką dziecko wykonuje czynności, jak trzyma przybory do rysowania, pędzel, nożyczki, jaki jest poziom sprawności manualnej dzieci),
- aktywności muzycznej (studentka/student zwraca uwagę np. na poczucie rytmu i melodii u dzieci, ich zaangażowanie, możliwości głosowe),
- aktywności ruchowej dzieci (np. poziom rozwoju motoryki dzieci; studentka/student obserwuje różnice indywidualne w zakresie rozwoju motoryki dużej dzieci, zwraca uwagę na koordynację ruchów, równowagę itp.)
- obserwuje zachowanie się dzieci w czasie przerw (zabawy, spożywanie posiłków, rodzaje podejmowanych przez dzieci interakcji, aktywność dziewczynek i chłopców);
- zwraca uwagę na stosunki interpersonalne w klasie szkolnej i zachowania społeczne uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem kontaktów między dziewczynkami i chłopcami,
- obserwuje zakończenie dnia aktywności i rozchodzenie się dzieci.

Zadanie 3

Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz spontaniczne włączanie się do prowadzenia niektórych elementów zajęć.

Obserwując przebieg zajęć edukacyjnych studentka/student:

- odnotowuje temat zajęć,
- śledzi przebieg obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszycie praktyk*,
- obserwuje stosowane przez nauczycielkę/nauczyciela metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne,

- obserwuje sposoby aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela, zwracając szczególną uwagę na płęć,
- zwraca uwagę na zachowanie i aktywność uczennic/uczniów podczas zajęć,
- zwraca uwagę na relacje interpersonalne i „klimat” emocjonalny panujący podczas zajęć,
- zwraca uwagę na sposób oceniania uczennic/uczniów oraz sposób zadawania i kontrolowania pracy domowej.

Zadanie 4

Obserwacja przebiegu pierwszego zebrania nauczycielki/nauczyciela z rodzicami uczennic/uczniów.

Studentka/student uczestniczy w pierwszym zebraniu nauczycielki/nauczyciela z rodzicami. Obserwując jego przebieg studentka/student opisuje:

- podejmowaną tematykę,
- nawiązywanie przez nauczycielkę/nauczyciela relacji z rodzicami oraz sposób prowadzenia zebrania,
- zaobserwowane relacje interpersonalne i „klimat” całego spotkania.

Zadanie 5

Studentka/student obserwuje dziecko przejawiające trudności w adaptacji do grupy. Nawiązuje z nim kontakt, a następnie opisuje zachowanie dziecka z próbą jego uzasadnienia, sięgając również do literatury. Swoimi uwagami i wnioskami na temat zauważonych zachowań dziecka dzieli się z nauczycielką/nauczycielem. Po rozmowie z nauczycielką/nauczycielem zapisuje swoje obserwacje i refleksje.

Zadanie 6

Studentka/student:

- analizuje program nauczania dla klas I-III przyjęty do realizacji w szkole,
- prowadzi analizę podręczników pod kątem przedstawiania osób różnej płci (tego, jak wyglądają, czym się zajmują, w jakich kontekstach są pokazywane, jak często się pojawiają),

- zapoznaje się z rozkładem materiału oraz podręcznikami i innymi materiałami wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela w klasie, w której odbywa praktykę.

Zadanie 7

Studentka/student w toku przynajmniej dwóch wybranych zajęć koncentruje się na aktywności dziewczynek i chłopców oraz interakcjach nauczycielki/nauczyciela z dziećmi różnej płci.

Studentka/student sprawdza i odnotowuje:

- liczbę interakcji nawiązywanych przez nauczycielkę/nauczyciela z dziewczynkami i chłopcami,
- sytuacje i kontekst, w jakim interakcje te są nawiązywane,
- częstotliwość zgłaszania się do odpowiedzi dziewczynek i chłopców,
- częstotliwość udzielania głosu dzieciom różnej płci.

Zadanie 8

Konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk - planowanie przebiegu praktyki, omówienie obserwacji itp.

Studentka/student:

- przedstawia opiekunowi praktyk program, regulamin i instrukcję praktyk i ustala harmonogram praktyki;
- wykorzystuje pozostały czas sukcesywnie podczas całej praktyki na rozmowy i konsultacje z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;

- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja zadania 1

Studentka/student zamieszcza opis organizacji i przebiegu pierwszego dnia pobytu uczennic/uczniów klasy pierwszej w szkole oraz własne refleksje na temat obserwowanych zdarzeń.

Dokumentacja zadania 2

Studentka/student sporządza notatkę z przebiegu dnia aktywności, która powinna zawierać:

- opis zachowania uczennic/uczniów w toku obserwowanych zajęć i przerw,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki//studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z pobytom w szkole.

Dokumentacja zadania 3

Studentka/student zamieszcza opis wszystkich obserwowanych zajęć edukacyjnych. Opis powinien zawierać:

- zapis tematu zajęć,
- opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,
- opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela, włączając w to porównanie aktywizowania i dyscyplinowania dziewczynek i chłopców,
- opis sposobu oceniania uczennic/uczniów,
- zapis treści zadania domowego,
- opis aktywności uczennic/uczniów w toku zajęć,
- charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki//studenta,

- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć,
- opis własnego uczestnictwa w zajęciach i podejmowanych próbach interakcji z uczennicami/uczniami,
- własne refleksje i odczucia związane z podejmowanymi samodzielnie działaniami.

Dokumentacja zadania 4

Studentka/student: sporządza notatkę z przebiegu pierwszego zebrania nauczycielki/nauczyciela z rodzicami uczniów, zawierającą zarówno jego plan i opis przebiegu, jak i własne refleksje i wnioski studentki//studenta.

Dokumentacja zadania 5

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę zawierającą opis obserwowanego dziecka, swoje uwagi i wnioski oraz refleksje po omówieniu sytuacji dziecka z nauczycielką/nauczycielem.

Dokumentacja zadania 6

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę zawierającą: tytuł i nazwisko autora programu nauczania w klasach I-III przyjętego do realizacji w szkole,
- wykaz podręczników wykorzystywanych w klasie, w której prowadzi samodzielne zajęcia: nazwiska autorów, tytuły, nazwę wydawnictwa oraz własne uwagi,
- opisuje wyniki analizy podręczników pod kątem przedstawienia w nich osób różnej płci.

Dokumentacja zadania 7

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę na temat aktywności dziewczynek i chłopców oraz interakcji nauczycielki/nauczyciela z dziećmi różnej płci.

Dokumentacja zadania 8

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę zawierającą charakterystykę i opinię na temat swoich relacji z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student: może zamieścić w *Zeszytach praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.5. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI OBSERWACYJNO-PROJEKTOWEJ - JĘZYK ANGIELSKI

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego

Rok studiów III, semestr 5

Czas trwania praktyki: 40 godzin lekcyjnych

Praktykę pedagogiczną przygotowującą do nauczania języka angielskiego studentka/student odbywa w klasach I-III szkoły podstawowej. Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 40 godzin lekcyjnych. Wymagane 40 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do przedszkola codziennie na pięć godzin przez kolejne 8 dni, bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadań	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	15 godzin	Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz ewentualne spontaniczne włączenie się do prowadzenia niektórych elementów zajęć
2	10 godzin	Przygotowanie się do samodzielnie prowadzonych zajęć. Zapoznanie się z programami nauczania, rozkładami materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela. Ustalanie z opiekunem praktyki planu jej przebiegu, konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów zajęć, omówienie prowadzonych zajęć.
3	15 godzin	Samodzielne prowadzenie przez studentkę/studenta zajęć z dziećmi według wcześniej przygotowanych i zatwierdzonych przez opiekuna planów zajęć.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

Obserwując przebieg zajęć edukacyjnych studentka/student:

- odnotowuje temat zajęć w języku angielskim,
- śledzi przebieg obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszytcie praktyk*,
- obserwuje stosowane przez nauczycielkę/nauczyciela metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne,
- obserwuje sposoby aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela oraz zróżnicowanie poziomu aktywności poszczególnych dzieci,
- zwraca uwagę na zachowanie i aktywność uczniów podczas zajęć,
- zwraca uwagę na relacje interpersonalne i „klimat” emocjonalny panujący podczas zajęć,
- zwraca uwagę na sposób oceniania uczennic/uczniów, zadawania i kontrolowania pracy domowej.

Zadanie 2

Przygotowanie się do samodzielnego prowadzenia zajęć edukacyjnych. Studentka/student:

- ustala z opiekunem praktyk harmonogram własnych zajęć,
- analizuje program nauczania dla klas I-III przyjęty do realizacji w szkole, w której odbywa praktykę,
- zapoznaje się z rozkładem materiału oraz podręcznikami innymi materiałami wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela w klasie, w której będzie samodzielnie prowadzić zajęcia edukacyjne,
- zapoznaje się z klasą, w której będzie prowadziła/prowadził zajęcia edukacyjne,
- samodzielnie przygotowuje plany zajęć,
- opracowane plany konsultuje z opiekunem praktyk.

Zadanie 3

Samodzielne prowadzenie przez studentkę/studenta zajęć edukacyjnych według wcześniej przygotowanych i zatwierdzonych przez opiekuna planów.

Studentka/student:

- podejmuje działania według wskazówek opiekuna praktyk, zgodnie z programem nauczania realizowanym w danej klasie,
- prowadzi samodzielnie zajęcia edukacyjne w obecności nauczycielki/nauczyciela-opiekuna praktyk.

W planach prowadzonych samodzielnie zajęć należy uwzględnić następujące działania:

- wprowadzanie nowego słownictwa i zwrotów,
- utrwalanie słownictwa i zwrotów np. z wykorzystaniem gry w *Bingo*, *flash cards*,
- nauka piosenki w języku angielskim,
- element zajęć z wykorzystaniem nagrań audio,
- czytanie bądź opowiadanie odpowiednio zilustrowanego tekstu bajki, historyjki, opowiadania (dobranego stosownie do wieku i umiejętności uczestników zajęć) i ustalenie stopnia zrozumienia treści przez dzieci.

Sugerowane teksty:

- The three little pigs,
- The little red hen,
- The turnip,
- The three kittens.
- zabawy słowno-ruchowe,
- zabawy ze śpiewem,
- zabawy integracyjne,
- stworzenie „małej książeczki” - stosownie do realizowanej tematyki,
- inne działania - według wskazówek opiekuna praktyk, zgodnie z potrzebami dzieci i planem pracy.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;
- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym studentka/student:
  - prowadzi zapiski dotyczące przebiegu obserwowanych zajęć,
  - odnotowuje własne spostrzeżenia i wyciągnięte wnioski,
  - zamieszcza zatwierdzone przez opiekuna praktyk plany prowadzonych przez siebie zajęć oraz, w miarę możliwości, materiały wykorzystane na zajęciach,
  - zamieszcza wypełnione arkusze „*Post-lesson questionnaire*” do każdej prowadzonej przez siebie lekcji.

Dokumentacja realizacji zadania 1

Studentka/student zamieszcza opis wszystkich obserwowanych zajęć edukacyjnych. Opis powinien zawierać:

- zapis tematu zajęć,
- opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem: stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,
- opis działań nauczycielki/nauczyciela, z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela,
- opis sposobu oceniania uczennic/uczniów,
- zapis treści zadania domowego,
- opis aktywności uczennic/uczniów w toku zajęć,
- charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
- opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,

- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć.

Dokumentacja zadania 2

Studentka/student:

- zamieszcza notatkę zawierającą tytuł i nazwisko autora programu nauczania w klasach I-III przyjętego do realizacji w szkole,
- wykaz używanych podręczników w klasie, w której prowadzi samodzielne zajęcia: nazwiska autorów, tytuły, nazwę wydawnictwa oraz własne uwagi,
- opracowane przez siebie plany własnych zajęć.

Dokumentacja realizacji zadania 3

Studentka/student:

- załącza opis przebiegu prowadzonych zajęć,
- zamieszcza notatkę zawierającą analizę i ocenę przebiegu prowadzonych przez siebie zajęć,
- opisuje refleksje związane z pełnieniem roli nauczycielki/nauczyciela oraz prowadzeniem zajęć w języku angielskim.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytcie praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

3.6. INSTRUKCJA DO PRAKTYKI DYPLOMOWEJ

Kierunek: Pedagogika

Specjalność: Edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne z nauczaniem języka angielskiego

Rok studiów III, semestr 6

Czas trwania praktyki: 40 godzin lekcyjnych

Praktyka pedagogiczna realizowana w semestrze 6 to ostatnia praktyka w toku studiów, w czasie której studentka/student doskonalili swoje umiejętności nauczycielskie. Praktykę odbywa się w szkole, w klasie I, II albo III według własnego wyboru, z uwzględnieniem możliwości placówki. Praktyka może także przebiegać w następujący sposób: 20 godzin w szkole i 20 godzin w oddziale przedszkolnym realizującym obowiązkowe przygotowanie przedszkolne.

Studentka/student ma za zadanie zrealizować praktykę w wymiarze 40 godzin lekcyjnych. Wymagane 40 godzin może być realizowane w sposób ciągły, np. studentka/student przychodzi do szkoły codziennie na pięć godzin lekcyjnych przez kolejne 8 dni bądź kilka razy w tygodniu, aż zrealizuje wymaganą liczbę godzin. Wymagane jest, aby przynajmniej raz w ciągu praktyki studentka/student uczestniczyła/uczestniczył w całym dniu aktywności. Indywidualny harmonogram studentka/student ustala z opiekunem praktyki w placówce.

Godziny praktyki należy zagospodarować w następujący sposób:

Lp.	Orientacyjny czas realizacji zadań	Zadania do realizacji w toku praktyki
1	10 godzin	Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz ewentualne spontaniczne włączanie się do prowadzenia niektórych elementów zajęć.
2	5 godzin	Zapoznanie się z programami nauczania, rozkładami materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela; Ustalanie z opiekunem praktyki planu jej przebiegu, konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów zajęć, omawianie samodzielnie prowadzonych zajęć.
3	20 godzin	Samodzielne prowadzenie przez studentkę/studenta zajęć edukacyjnych według wcześniej przygotowanych i zatwierdzonych przez opiekuna planów lub projektów zajęć, w tym przynajmniej dwukrotnie samodzielne prowadzenie zajęcia w całym dniu aktywności .
4	5 godzin	Zapoznanie się z przyjętą w szkole procedurą pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczennicom/uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; Obserwacja zajęć w zespole korekcyjno-kompensacyjnym albo zajęć dydaktyczno-wyrównawczych; Rozmowa z osobą prowadzącą zajęcia korekcyjno-kompensacyjne lub dydaktyczno-wyrównawcze na temat obserwowanych zajęć.

Wskazówki do realizacji zadań w czasie praktyki

Zadanie 1

Obserwowanie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyk oraz ewentualne spontaniczne włączanie się w prowadzenie niektórych elementów zajęć.

Realizacja tego zadania ma służyć przede wszystkim przygotowaniu się studentki/studenta do samodzielnego prowadzenia zajęć. Poznanie uczennic/uczniów, stylu pracy nauczycielki/nauczyciela, wstępna orientacja w wiedzy i kompetencjach szkolnych poszczególnych dzieci,

zdobycie ich zaufania to główne cele tego etapu praktyki. Przed przystąpieniem do obserwacji warto przemyśleć jej przebieg zarówno w odniesieniu do obszarów obserwacji, jak i możliwości współdziałania z nauczycielką/nauczycielem i nawiązywania kontaktów z uczennicami/uczniami. Poniższe zadania mają ułatwić zaprojektowanie własnych działań w pierwszym etapie praktyki.

W toku obserwacji pracy nauczycielki/nauczyciela-opiekuna praktyk studentka/student:

- zapoznaje się z klasą (grupą), w której będzie prowadzić zajęcia edukacyjne,
- obserwuje czynności nauczycielki/nauczyciela i uczennic/uczniów,
- obserwuje sposób funkcjonowania klasy (grupy) oraz zapoznaje się z realizowanymi treściami kształcenia, tak, by móc zaprojektować plany prowadzonych przez siebie zajęć,
- śledzi tok metodyczny obserwowanych zajęć i odnotowuje go w *Zeszytcie praktyk*,
- obserwuje sposoby aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela oraz zróżnicowanie poziomu aktywności poszczególnych dzieci, zwracając szczególną uwagę na zróżnicowanie ze względu na płeć,
- zwraca uwagę na poziom rozwoju mowy i myślenia, okres skupienia uwagi, pamięć,
- obserwuje poziom opanowania umiejętności czytania i pisania u dzieci,
- obserwuje funkcjonowanie dzieci w toku rozwiązywania zadań matematycznych,
- obserwuje aktywność artystyczną dzieci - plastyczno-techniczną i muzyczną,
- obserwuje funkcjonowanie w czasie zajęć uczniów z trudnościami w nauce,
- pomaga uczennicom/uczniom doświadczającym trudności w nauce w wykonywaniu zadań,
- obserwuje, w toku zajęć ruchowych, poziom rozwoju motoryki dzieci,

- analizuje sposób oceniania uczennic/uczniów, zadawania i kontrolowania pracy domowej,
- obserwuje zachowanie się dzieci w czasie przerw,
- spontanicznie włącza się w tok zajęć i podejmuje czynności nauczycielki/nauczyciela,
- odnotowuje swoje obserwacje w *Zeszycie praktyk*.

Zadanie 2

Zapoznanie się z programami nauczania, rozkładami materiału oraz podręcznikami i pomocami dydaktycznymi wykorzystywanymi przez nauczycielkę/nauczyciela.

Ustalenie z opiekunem praktyki planu jej przebiegu, konsultowanie opracowanych przez studentkę/studenta planów zajęć lub projektów, omówienie prowadzonych przez studentkę/studenta zajęć;

- studentka/student ustala z nauczycielką/nauczycielem harmonogram samodzielnie prowadzonych zajęć;
- na podstawie lektury wymienionych w zadaniu dokumentów i rozmów z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk studentka/student opracowuje plany zajęć.

Zadanie 3

Samodzielne prowadzenie przez studentkę/studenta zajęć edukacyjnych według wcześniej przygotowanych i zatwierdzonych przez opiekuna planów lub projektów. Przynajmniej **dwukrotnie studentka/student prowadzi samodzielnie zajęcia w całym dniu aktywności**.

Studentka/student:

- podejmuje działania według wskazówek opiekuna praktyk, zgodnie z programem nauczania realizowanym w danej klasie,
- prowadzi zajęcia w zakresie wszystkich obszarów edukacyjnych, w tym **przynajmniej**:
  - czterokrotnie zajęć z zakresu edukacji polonistycznej,
  - trzykrotnie zajęcia z zakresu edukacji matematycznej,
  - dwukrotnie zajęcia z zakresu edukacji środowiskowej,
  - dwukrotnie zajęcia muzyczne,
  - dwukrotnie zajęcia plastyczno-techniczne,
  - dwukrotnie zajęcia ruchowe,

- w toku zajęć z zakresu edukacji polonistycznej należy podjąć zróżnicowane działania edukacyjne obejmujące doskonalenie umiejętności słuchania, mówienia, czytania i pisania,
- w toku zajęć z zakresu edukacji matematycznej przynajmniej raz należy wprowadzić nowy materiał nauczania oraz prowadzić ćwiczenia rachunku pamięciowego i rozwiązywanie zadań z treścią,
- w toku zajęć plastycznych należy zaprojektować zastosowanie ciekawej techniki plastycznej bądź wykonanie atrakcyjnego dla dzieci wytworu, zadbać o zgromadzenie potrzebnych materiałów (np. poinformować wcześniej uczennice/uczniów o potrzebie ich przyniesienia), wydać instrukcje, pomagać w trakcie realizacji pracy oraz dokonać jej oceny,
- w toku zajęć muzycznych należy przeprowadzić naukę nowej piosenki oraz inne działania uzgodnione z nauczycielką/nauczycielem,
- w toku zajęć ruchowych należy organizować zróżnicowaną aktywność ruchową obejmującą ćwiczenia i zabawy bieżne, rzutowe, skoczne, równoważne, zwinnościowe, z elementami współdziałania w zespole,
- przynajmniej raz w toku każdego zajęcia edukacyjnego studentka/student organizuje pracę w grupach oraz stosuje metody aktywizujące dzieci,
- wykorzystuje materiały, podręczniki i pomoce dydaktyczne dostępne w placówce, a także samodzielnie opracowuje niezbędne do prowadzenia zajęć pomoce,
- kontroluje i ocenia pracę uczennic/uczniów,
- zadaje i kontroluje pracę domową,
- studentka/student dwukrotnie nagrywa (w zależności od możliwości audio lub video) prowadzone przez siebie zajęcia, a następnie analizuje swój sposób komunikowania się z dziećmi: cechy języka, jakim się posługuje, komunikaty kierowane do dzieci (zwracając uwagę na sposób zwracania się do dzieci różnej płci) oraz ilość czasu przeznaczanego na interakcje z dziewczynkami i chłopcami.

W toku praktyki studentka/student może także, po uzgodnieniu z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk, prowadzić badania realizowane w ramach przygotowywania swojej pracy licencjackiej.

Zadanie 4

Zapoznanie się z przyjętą w szkole procedurą pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczennicom/uczniom ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz obserwacja zajęć w zespole korekcyjno-kompensacyjnym albo zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i ich omówienie.

Studentka/student:

- przeprowadza rozmowę z pedagogiem szkolnym na temat procedur i form pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- na podstawie obserwacji zajęć edukacyjnych i rozmowy z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk rozpoznaje sytuację szkolną uczennic/uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi uczęszczającymi do klasy (grupy), w której prowadzi samodzielnie zajęcia edukacyjne,
- obserwuje przebieg i zachowanie uczennic/uczniów w toku zajęć korekcyjno-kompensacyjnych albo zajęć dydaktyczno-wychowawczych, zwracając szczególną uwagę na:
  - organizację, metody i rodzaje zadań stawianych przed uczennicami/uczniami,
  - charakter interakcji między nauczycielką/nauczycielem i uczennicami/uczniami; reakcje nauczycielki/nauczyciela na błędy uczennic/uczniów,
  - aktywność uczennic/uczniów w toku zajęć,
- omawia przebieg zajęć z nauczycielką/nauczycielem.

Dokumentacja praktyki

Studentka/student prowadzi dokumentację praktyki, na którą składa się:

- **Dziennik praktyk**, w którym:
  - odnotowany i potwierdzony zostaje fakt odbycia praktyki oraz jej harmonogram,
  - opiekun praktyk wystawia ocenę pracy studentki/studenta, wyrażoną stopniem oraz w postaci 2-3 zdaniowej opinii;

- **Zeszyt praktyk (segregator, portfolio)**, w którym zamieszcza sprawozdanie z realizacji zadań oraz własne refleksje na temat poczynionych obserwacji.

Dokumentacja realizacji zadania 1

Studentka/student zamieszcza:

- opis wszystkich obserwowanych zajęć edukacyjnych; opis powinien zawierać:
  - zapis tematu zajęć,
  - opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,
  - opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela, z uwzględnieniem płci dzieci,
  - opis sposobu oceniania uczennic/uczniów,
  - zapis treści zadania domowego,
  - opis aktywności uczniów w toku zajęć,
  - charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
  - opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć.

Dokumentacja realizacji zadania 2

Studentka/student zamieszcza:

- informacje na temat programu klas I-III przyjętego do realizacji w szkole, w której odbywa praktykę, podaje autora i tytuł programu oraz autora i tytuły podręczników i zeszytów ćwiczeń wykorzystywanych przez nauczycielkę/nauczyciela w klasie, w której odbywa praktykę;
- harmonogram zajęć własnych;
- plany lub projekty wszystkich prowadzonych zajęć edukacyjnych.

Dokumentacja realizacji zadania 3

Studentka/student:

- załącza opis przebiegu prowadzonych zajęć,
- zamieszcza notatkę zawierającą analizę i ocenę przebiegu prowadzonych przez siebie zajęć,
- opisuje refleksje związane z pełnieniem roli nauczyciela,
- przedstawia wyniki analizy nagrań prowadzonych przez siebie zajęć (ze szczególnym naciskiem na komunikowanie się z dziećmi oraz interakcje z dziewczynkami i chłopcami),
- zamieszcza notatkę zawierającą charakterystykę i opinię na temat swoich relacji z nauczycielką/nauczycielem-opiekunem praktyk.

Dokumentacja realizacji zadania 4

Studentka/student zamieszcza:

- notatkę zawierającą opis procedury i form pomocy psychologiczno-pedagogicznej sporządzonej na podstawie przeprowadzonych rozmów i obserwacji;
- pisemną relację z zajęć na podstawie prowadzonej obserwacji:
  - zapis tematu zajęć,
  - opis przebiegu zajęć z uwzględnieniem stosowanych przez nauczycielkę/nauczyciela metod, form pracy, pomocy dydaktycznych,
  - opis działań nauczycielki/nauczyciela z uwzględnieniem sposobów aktywizowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela,
  - opis aktywności uczennic/uczniów w toku zajęć,
  - charakterystykę „klimatu” emocjonalnego panującego podczas zajęć,
  - opis sytuacji i zachowań, które wzbudziły szczególne zainteresowanie studentki/studenta,
- własne refleksje i odczucia związane z przebiegiem obserwowanych zajęć.

Oprócz wyżej wymienionych sposobów dokumentacji przebiegu praktyki studentka/student może zamieścić w *Zeszytcie praktyk* inne ważne lub szczególnie interesujące materiały i zapiski związane z praktyką.

PROPOZYCJE ARKUSZY OBSERWACJI

---

1. ARKUSZE OBSERWACJI DLA NAUCZYCIELA

- Arkusz obserwacji działań i kompetencji praktykantki/praktykanta - praktyka pedagogiczna w przedszkolu
- Arkusz obserwacji działań i kompetencji praktykantki/praktykanta - praktyka pedagogiczna, dyplomowa w szkole podstawowej - do wyboru w klasie I, II albo III
- Arkusz obserwacji działań i kompetencji praktykantki/praktykanta - praktyka pedagogiczna w szkole lub przedszkolu

2. ARKUSZ SAMOBSERWACJI DZIAŁAŃ I KOMPETENCJI PRAKTYKANTKI/PRAKTYKANTA. OCENA I PLANOWANIE WŁASNEGO UCZENIA SIĘ

1. ARKUSZE OBSERWACJI DLA NAUCZYCIELA

1.1. Arkusz obserwacji działań i kompetencji praktykantki/praktykanta

Imię i nazwisko studentki/studenta

Kierunek: Pedagogika

Specjalność:

Rok studiów:

Opis charakteru praktyk: (praktyka pedagogiczna w przedszkolu)

Czas trwania praktyki:

1. Czy studentka obserwowała/student obserwował daną sytuację? Proszę wstawić X w polu TAK albo NIE W zakresie sytuacji przedszkolnych:	TAK	NIE
a) schodzenie się dzieci do przedszkola		
b) wykonywanie przez dzieci czynności samoobsługowych		
c) wyjście dzieci na zewnątrz budynku		
d) zabawy dowolne dzieci (indywidualne i grupowe)		
e) zabawy zorganizowane przez nauczycielkę/nauczyciela		
f) zajęcia z zakresu kształcenia językowego		
g) zajęcia plastyczne		
h) zajęcia muzyczne		
i) zajęcia ruchowe		
j) odpoczynek dzieci		
k) zajęcia zorganizowane, prowadzone na terenie przedszkola (np. nauka języka obcego, zajęcia logopedyczne, korekcyjne, korekcyjno-kompensacyjne itp.,)		
l) rozchodzenie się dzieci do domów		
m) organizacja pomieszczeń przedszkolnych, zagospodarowanie sali, w której przebywają dzieci (studentka/student sporządza schematyczny rysunek rozkładu sali)		

<p>2. W zakresie aktywności własnej: Proszę wstawić X w polu, które najlepiej opisuje typowe lub najczęściej obserwowane zachowania praktykantki/praktykanta 0 - poważne zastrzeżenia do zachowania praktykantki/praktykanta w tym obszarze 1 - odpowiada oczekiwaniom nauczycielki/nauczyciela 2 - rozwija się satysfakcjonująco 3 - celująco, profesjonalnie, twórczo Pole BEZ OCENY - brak sytuacji umożliwiających ocenę tego obszaru</p>	0	1	2	3	BEZ OCENY
a) pomagają dzieciom w wykonywaniu czynności samoobsługowych					
b) inicjuje zabawy, zajęcia manualne					
c) rozmawia z dziećmi, czyta					
d) dba o bezpieczeństwo dzieci					
e) odnotowuje swoje obserwacje w <i>Zeszycie praktyk</i>					
<p>3. Uwagi zakresie kompetencji nauczycielskich praktykantki/praktykanta, dotyczących:</p>					
<p>a) wiedzy _____ _____ _____ Wnioski dotyczące dalszej pracy ze studentką/studentem: _____ _____</p>					
<p>b) umiejętności _____ _____ _____ Wnioski dotyczące dalszej pracy ze studentką/studentem: _____ _____</p>					
<p>c) predyspozycji _____ _____ _____ Wnioski dotyczące dalszej pracy ze studentką/studentem: _____ _____</p>					
<p>4. Kontakt praktykantki/praktykanta z opiekunką/opiekunem praktyk:</p>					
<p>a) planowanie przebiegu praktyki _____ _____ _____ Wnioski dotyczące dalszej pracy ze studentką/studentem: _____ _____ _____</p>					

b) omówienie obserwacji i działań studentki/studenta _____
_____
Wnioski dotyczące dalszej pracy ze studentką/studentem: _____
_____
_____

data

podpis nauczycielki/nauczyciela-opiekuna praktyki

_____

_____

1.2. Arkusz obserwacji działań i kompetencji praktykantki/praktykanta

Imię i nazwisko studentki/studenta

Kierunek: Pedagogika

Specjalność:

Rok studiów:

Opis charakteru praktyki (praktyka pedagogiczna, dyplomowa
w szkole podstawowej - do wyboru w klasie I, II albo III)

Czas trwania praktyki:

1. Czy studentka obserwowała/student obserwował daną sytuację? Proszę wstawić X w polu TAK albo NIE W zakresie zajęć prowadzonych przez opiekuna praktyki:	TAK	NIE
a) obserwacja uczennic/uczniów w klasie, sposobu funkcjonowania klasy jako grupy		
b) obserwacja czynności nauczycielki/nauczyciela i uczennic/uczniów podczas lekcji		
c) śledzenie toku metodycznego obserwowanych zajęć, realizowanych treści kształcenia		
d) obserwacja sposobów aktywizowania i dyscyplinowania uczennic/uczniów przez nauczycielkę/nauczyciela		
e) obserwacja poziomu rozwoju mowy i myślenia uczennic/uczniów, okresów skupienia uwagi, pamięci		
f) obserwacja poziomu opanowania umiejętności czytania i pisania u dzieci		
g) obserwacja funkcjonowania dzieci w toku rozwiązywania zadań matematycznych		
h) obserwacja aktywności artystycznej dzieci (plastyczno-technicznej i muzycznej)		
i) obserwacja funkcjonowania w czasie zajęć uczennic/uczniów z trudnościami w nauce		
j) obserwacja w toku zajęć ruchowych poziomu rozwoju motoryki dzieci		
k) obserwacja i analiza sposobu oceniania uczennic/uczniów, zadawania i kontrolowania pracy domowej		
l) obserwacja zachowania się dzieci w czasie przerw		

m) spontaniczne włączanie się podczas obserwacji w tok zajęć i podejmowanie czynności nauczyciela					
2. W zakresie aktywności własnej studentka / student: Proszę wstawić X w polu, które najlepiej opisuje typowe lub najczęściej obserwowane zachowania praktykantki/praktykanta 0 - poważne zastrzeżenia do zachowania praktykantki/praktykanta w tym obszarze 1 - odpowiada oczekiwaniom nauczycielki/nauczyciela 2 - rozwija się satysfakcjonująco 3 - celująco, profesjonalnie, twórczo Pole BEZ OCENY - brak sytuacji umożliwiających ocenę tego obszaru	0	1	2	3	BEZ OCENY
2.1. Prowadziła/prowadził zajęcia w zakresie wszystkich obszarów edukacyjnych					
a) zajęcia z zakresu edukacji polonistycznej					
b) zajęcia z zakresu edukacji matematycznej					
c) zajęcia plastyczne					
d) zajęcia muzyczne					
e) zajęcia ruchowe					
3. Uwagi w zakresie kompetencji nauczycielskich praktykantki/praktykanta, dotyczących:					
a) wiedzy _____					
_____					
Wnioski do dalszej pracy ze studentką/studentem w tym zakresie: _____					
_____					
_____					
b) umiejętności _____					
_____					
Wnioski do dalszej pracy ze studentką/studentem w tym zakresie: _____					
_____					
_____					
c) predyspozycji _____					
_____					
Wnioski do dalszej pracy ze studentką/studentem w tym zakresie: _____					
_____					
_____					

4. Kontakt praktykantki/praktykanta z opiekunką/opiekunem praktyk:
a) planowanie przebiegu praktyki _____
_____
_____
_____
b) omówienie obserwacji i działań studentki/studenta _____
_____
_____
_____

data

podpis nauczycielki/nauczyciela-opiekuna praktyki

_____

_____

1.3. Arkusz obserwacji działań i kompetencji praktykantki/praktykanta

Imię i nazwisko studentki/studenta

Kierunek:

Specjalność:

Rok studiów:

Opis charakteru praktyki (praktyka pedagogiczna w szkole lub przedszkolu)

Czas trwania praktyki:

1. Czy studentka/student obserwowwała/obserwował daną sytuację? Proszę wstawić X w polu TAK albo NIE					TAK	NIE
W zakresie obserwacji:						
a) organizacji dnia placówki						
b) sposobu organizacji zajęć z dziećmi						
c) stosowanych metody wychowawczych						
d) przebiegu zajęć dydaktycznych						
e) pracy z dziećmi zdolnymi						
f) pracy z dziećmi sprawiającymi trudności wychowawcze						
g) pracy z dziećmi przejawiającymi dysfunkcje rozwojowe						
2. W zakresie aktywności własnej studentka/student: Proszę wstawić X w polu, które najlepiej opisuje typowe lub najczęściej obserwowane zachowania praktykantki/praktykanta						
0 - poważne zastrzeżenia do zachowania praktykantki/praktykanta w tym obszarze					0	1
1 - odpowiada oczekiwaniom nauczycielki/nauczyciela						2
2 - rozwija się satysfakcjonująco						3
3 - celująco, profesjonalnie, twórczo						
Pole BEZ OCENY - brak sytuacji umożliwiających ocenę tego obszaru						
2.1. Spontanicznie włączała się/włączał się w tok zajęć i podejmowała /podejmował czynności nauczycielki/nauczyciela						
a) sprawując opiekę nad dziećmi w ciągu całego czasu pobytu w placówce						
b) pomagając dzieciom w wykonywaniu czynności samoobsługowych						

c) inicjując zabawy, zajęcia manualne					
d) organizując i nadzorując zajęcia i zabawy dowolne dzieci					
e) rozmawiając z dziećmi, czytając im					
f) dbając o bezpieczeństwo dzieci					
g) odnotowując swoje obserwacje w <i>Zeszytcie praktyk</i>					
2. 2. Samodzielne przeprowadzała/przeprowadzał zajęcia zgodnie ze specyfiką placówki					
a) zajęcia edukacyjne					
b) zajęcia artystyczne i rekreacyjne					
c) zajęcia ruchowe.					
3. Uwagi zakresie kompetencji nauczycielskich praktykantki/praktykanta, dotyczących:					
a) wiedzy _____ _____					
Wnioski dotyczące dalszej pracy ze studentką/studentem: _____ _____ _____					
b) umiejętności _____ _____					
Wnioski dotyczące dalszej pracy ze studentką/studentem: _____ _____ _____					
c) predyspozycji _____ _____					
Wnioski dotyczące dalszej pracy ze studentką/studentem: _____ _____ _____					
4. Kontakt praktykantki/praktykanta z opiekunką/opiekunem praktyk:					
a) planowanie przebiegu praktyki _____ _____					
Wnioski dotyczące dalszej pracy ze studentką/studentem: _____ _____ _____					

b) omówienie obserwacji i działań studentki/studenta _____
_____
_____
Wnioski dotyczące dalszej pracy ze studentką/studentem: _____
_____
_____

data

podpis nauczycielki/nauczyciela-opiekuna praktyki

_____

_____

2. ARKUSZ SAMOBSERWACJI DLA STUDENTKI/STUDENTA

Arkusz samoobserwacji działań i kompetencji praktykantki/praktykanta Ocena i planowanie własnego uczenia się

Imię i nazwisko studentki/studenta

Kierunek:

Specjalność:

Rok studiów:

Opis charakteru praktyki: (np. praktyka obserwacyjno-asystencka w szkole)

Czas trwania praktyki:

Samoocena kompetencji nauczycielskich praktykantki/praktykanta w zakresie:

a) wiedzy

Co sprawia mi największe trudności?

Z czym sobie samodzielnie radzę najlepiej?

Wnioski. Planowanie własnego rozwoju w tym zakresie:

---

b) umiejętności

Co sprawia mi największe trudności?

Z czym sobie samodzielnie radzę najlepiej?

Wnioski. Planowanie własnego rozwoju w tym zakresie:

---

c) predyspozycji

Co sprawia mi największe trudności?

Z czym sobie samodzielnie radzę najlepiej?

Wnioski. Planowanie własnego rozwoju w tym zakresie:

Podsumowanie:

Jaka sytuacja w trakcie odbywania praktyk najbardziej utkwiła mi w pamięci?

Jakie moje kompetencje ujawniły się w trakcie tej sytuacji?

W odniesieniu do tej sytuacji, nad jakimi kompetencjami chcę popracować?

---

data

podpis praktykantki/praktykanta
